

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Advies Migrantenbeleid Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer.

van Heelsum, A.

Publication date
2003

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Heelsum, A. (2003). *Advies Migrantenbeleid Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer*. IMES.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Advies Migrantenbeleid Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer

Anja van Heelsum
Rinus Penninx

IMES

Instituut voor Migratie- en Etnische Studies

Amsterdam, Augustus 2003.

Inhoud

Aanbevelingen

1. Inleiding
2. De Nota 'Migranten in Beeld': een consistent vervolg?
3. De uitvoering van De Nota 'Migranten in Beeld'.
4. De verankering van het migrantenbeleid in Oost/Watergraafsmeer.
5. Literatuur

Bijlagen:

- I. Geraadpleegde documenten

Aanbevelingen

- Zorg voor een goede analytische onderbouwing, zowel als algemene basis achter het migrantenbeleid als binnen de sectoren. Binnen de sectoren dient rekening te worden gehouden met de bevoegdheden en instrumenten van het stadsdeel, met name op terreinen die sterk door externe actoren beïnvloed worden, zoals werkgelegenheid, nieuwkomersbeleid en wonen.
- Formuleer beleidsvoornemens concreet, realistisch en haalbaar, zodat na vier jaar ook duidelijk is of de beleidsvoornemens zijn uitgevoerd en of het beleid resultaten heeft.
- Zorg voor een goed rapportagesysteem, waardoor voor de politiek verantwoordelijken duidelijk is, waar verdere activiteiten nodig zijn en hoe verdere verbeteringen kunnen worden doorgevoerd.
- Accepteer niet dat plannen elk jaar opnieuw op dezelfde manier worden ingediend, zonder resultaten.
- Kies voor een heldere politieke verantwoordingsstructuur en ambtelijke uitvoeringsstructuur, waarbij de uitvoerende coördinator mogelijkheden heeft om binnen alle sectoren effectief te werken.
- Tracht overbelasting van de deelnemers in de BOMO-werkgroepen te voorkomen, aangezien dat het enthousiasme van de deelnemers kan doen verminderen en de positieve resultaten van de werkgroepen tot nu toe in gevaar kan brengen.

Advies migrantenbeleid Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer

1. Inleiding

In 1998 voerde het IMES een evaluatie uit van het migrantenbeleid van Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer (Wolff, Penninx & van Heelsum, 1999; Van Heelsum & Penninx, 1999). Het migrantenbeleid van het toenmalige stadsdeel Oost - destijds in de nota 'Het daget in den Oosten; Integratie van migranten in Oost' neergelegd – werd daarin onder de loep genomen. In die evaluatie werd uitvoerig gekeken naar de relatie tussen de formulering van doelstellingen, de uitvoering ervan en de resultaten, toegespitst op drie beleidsterreinen: 1) onderwijs, welzijn en jongerenbeleid, 2) werkgelegenheid en 3) migrantenorganisaties. Op basis van dat concrete materiaal werden op analytisch niveau bredere vragen aan de orde gesteld die betrekking hadden op a) de reikwijdte van het beleid, b) de achterliggende uitgangspunten ervan, en c) de wijze waarop dat beleid organisatorisch verankerd was binnen het stadsdeel. De evaluatiestudie kwam zodoende tot een aantal overwegingen en aanbevelingen die tot verbetering van het toekomstige beleid van het stadsdeel zouden kunnen leiden.

Inmiddels zijn bijna vier jaren verstreken, waarin intensief is overlegd met vele partijen over de toekomst van het migrantenbeleid en vervolgens een scala van activiteiten is ontplooid. Het Stadsdeel schreef een nieuwe nota '*Migranten in Beeld*', die in december 2000 werd vastgesteld. Deze werd gevolgd door een Plan van Aanpak 2001-2002. Na twee jaar is een voortgangsrapportage 2001 en een tussentijdse evaluatie 2001-2002 in gang gezet. Gewerkt wordt aan een Plan van Aanpak 2003.

De opdracht

Het Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer heeft het IMES gevraagd om opnieuw de voortgang van het migrantenbeleid in het stadsdeel te evalueren. Het stadsdeel heeft de volgende vragen als richting gevend geformuleerd:

1. Is het in de nota '*Migranten in Beeld*' (2000) vastgestelde beleid een consistent vervolg op (de evaluatie van de uitvoering van) eerder migrantenbeleid? Of is er reden om het beleid bij te stellen?
2. Is de uitvoering '*Migranten in Beeld*' consistent met het in die nota vastgestelde beleid? Stroken de voorgenomen en deels uitgevoerde maatregelen met de uitgangspunten en de visie van het vastgestelde beleid? Is duidelijk welke effecten met deze maatregelen beoogd worden en worden die bereikt?
3. Heeft (de uitvoering van) '*Migranten in Beeld*' in de periode 2001 t/m 2002 geleid tot de gewenste bredere verankering van het migrantenbeleid in de afdelingen/ sectoren van de ambtelijke organisatie van het stadsdeel? Welke factoren hebben deze ontwikkeling bevorderd of belemmerd?

Uiteraard roept elk van deze vragen weer een serie vervolgvragen op, die aan de orde komen bij de behandeling van deze hoofdvragen.

De uitvoering

In overleg tussen het stadsdeel en het IMES is overeengekomen dat deze evaluatie van beperktere omvang kon en diende te zijn dan de in 1998 verrichte studie. Zo'n beperkte adviesgerichte evaluatie is enerzijds mogelijk, omdat de betreffende onderzoekers intensief bij de eerste evaluatie betrokken zijn geweest en er dus een flinke dosis voorkennis aanwezig is. Anderzijds zijn er tegelijkertijd duidelijke beperkingen verbonden aan zo'n evaluatie. Deze vloeien vooral voort uit de hoeveelheid en de aard van de informatie die de onderzoekers hebben kunnen verwerken, alvorens tot het advies te komen.

De basisinformatie is door het Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer aangeleverd in de vorm van schriftelijke, meest ambtelijke stukken (voor een overzicht van deze stukken, zie bijlage I). De kern ervan wordt gevormd door beleidsplannen uit 2000, geformuleerd in 'Migranten in Beeld'(2000), het Plan van Aanpak 2001-2002 (2000) en het recente concept-Plan van Aanpak 2003. Tevens zijn er rapportages over de uitvoering van beleid: de Voortgangsrapportage 2001-2002 (2002). Daarnaast hebben we voor enkele terreinen gebruik kunnen maken van stukken die door afdelingen van het stadsdeel (concept Sectorplannen), door migrantenorganisaties c.q. het BOMO, en door de diverse instellingen in het Stadsdeel zijn gemaakt.

Bij nadere bestudering van al deze door het stadsdeel aangeleverde documenten ontstaat enerzijds wel een algemene indruk van ontwikkelingen in het stadsdeel, maar blijkt anderzijds de informatie vaak fragmentarisch. We hebben mede daarom een beperkt aantal vraaggesprekken gehouden met kerninformanten om aanvullende informatie te verkrijgen en om de schriftelijke informatie beter op zijn waarde te kunnen schatten.

Mede vanwege de hiervoor genoemde beperkingen zal de hierna volgende analyse en het daaraan gekoppeld advies zich beperken tot grote lijnen. Het is een analyse op afstand, waarbij concrete casussen en details vooral illustratieve waarde hebben. In elke paragraaf wordt voor het betreffende deelterrein een suggestie gedaan, waar de sector mee aan het werk kan.

2. De Nota ‘*Migranten in Beeld*’: een consistent vervolg?

De nota ‘Migrantenbeleid in Beeld’ is een document dat enerzijds zijn basis zoekt in de evaluatie van het IMES van 1999 en anderzijds de neerslag dient te zijn van discussies die in het stadsdeel met een groot aantal betrokkenen gevoerd zijn. Politici, ambtelijke uitvoerders, maatschappelijke instellingen en migrantenorganisaties zijn daar uitvoerig bij betrokken geweest. Dat is op zichzelf een verdienste, als men veronderstelt dat de nota belangrijke punten van die betrokkenen weerspiegelt en daarmee een goede grondslag legt voor engagement bij de uitvoering ervan.

Hoe verhoudt de nota zich tot het eerdere beleid en de evaluatie ervan? Wat is nieuw en tegelijkertijd een verbetering? Wat wordt – terecht – behouden en verder uitgewerkt? Zijn er aanpassingen in doel en reikwijdte van het beleid en benadering van het beleidsveld? Welke lessen zijn er getrokken met betrekking tot verankering en uitvoering? In dit hoofdstuk geven we eerst een korte analyse van de inhoud van de nota, zonder nog naar de uitvoering te kijken. Daarover zullen we ons in het volgende hoofdstuk buigen.

Allereerst valt op dat de beleidsnota ‘met de deur in huis valt’: de inleiding is bijzonder kort en wordt vrijwel onmiddellijk gevolgd door de beschrijving van een zestiental beleidsterreinen (17, als we ‘politieke participatie’, ondergebracht in een bijlage, meerekenen). Meer algemene vragen naar de aard van het migrantenbeleid (prioriteiten van verschillende domeinen; plaats van cultuur en religie, etc.), naar de benaderingswijze (algemeen beleid versus doelgroepenbeleid) en naar de organisatorische vormgeving en verankering ervan worden niet rechtstreeks beantwoord, maar moeten afgeleid worden uit de concrete beschrijvingen van de 17 deelsterreinen. De inleiding geeft slechts de volgende summierere vingerwijzingen:

- het migrantenbeleid legt sterk accent op het sociaal-economische terrein (achterstandbestrijding);
- er is een uitbreiding van beleid naar ‘omliggende beleidsterreinen’;
- ‘emancipatie’ wordt vooral gezien als ‘participatie’ (politiek en bestuurlijk), door migrantenorganisaties op collectief niveau, maar ook door individuele stadsdeelbewoners. Informatie en communicatie is daarvoor een voorwaarde;
- het stadsdeel kan haar invloed op een aantal beleidsterreinen vooral via derden (maatschappelijke instellingen) uitoefenen en moet daarom haar regierol versterken;
- het voornemen is om beleid stapsgewijs en controleerbaar uit te voeren: via plannen van aanpak, rapportage, bijstelling en evaluatie.

Op de inleiding van één bladzijde volgen uitvoerige beschrijvingen van voorgenomen beleid.

De afbakening van de 17 beleidsterreinen ten opzichte van elkaar roept vragen op: waarom juist deze? De indeling is noch consistent met de ambtelijk/administratieve indeling van het stadsdeel, noch met een beredeneerde inhoudelijke indeling. De indeling leidt tot relatief veel overlap. De beschrijving van de beleidsterreinen zijn wel volgens een min of meer vast stramien ingericht, waarbij aan de orde komen:

- bestaand beleid en knelpunten daarin
- statistische gegevens
- herijking van beleid en de gewenste situatie over vier jaar
- instrumenten en middelen
- stappenplan met aanduiding van concrete activiteiten, verantwoordelijken, etc.

Bij nadere vergelijking van de 17 beleidsterreinen blijken die beschrijvingen, ondanks de

poging tot uniformering, nogal te verschillen.

In de eerste plaats zijn er een aantal terreinen waarvoor uitvoerig de uitgangssituatie beschreven wordt, gevolgd door ambitieuze plannen en de te bereiken eindsituatie na 4 jaar. Die worden weer gevolgd door stappenplannen die duidelijk maken hoe een en ander zou moeten worden aangepakt. Een aantal van deze terreinen zijn nieuw in het migrantenbeleid, tenminste ten opzichte van de praktijk van de voorafgaande periode:

Communicatie/Participatie (1), Personeelsbeleid (13), De Nieuwe Ooster (Begraafplaats) (16) en Politieke Participatie (17, in bijlage). Met name uit de tekst van deze hoofdstukken spreekt een zeker enthousiasme, dat zich onder andere uit in hooggegrepen doelstellingen en lange lijstjes in het stappenplan. Dat enthousiasme geldt ook voor twee 'oude' beleidsterreinen, waar met verve nieuwe doelen en middelen worden geformuleerd, namelijk Migrantenorganisaties (2) en Nieuwkomers (7).

In de tweede plaats is er een groot aantal 'oude beleidsterreinen' (wederom in vergelijking met voorgaande periode) opgenomen waar meestal al veel bestaand beleid is en waar beleidsvoornemens veel bescheidener zijn en veeleer liggen in het verbeteren en aanscherpen van bestaande instrumenten. Het Sociaal-cultureel werk (3), Maatschappelijk dienstverlening (4) zijn daar – getuige hun lijstjes in het stappenplan - duidelijke voorbeelden van, maar ook Ouderen (5), Jeugd (6), Nul- tot vierjarigen (10), Onderwijs (11) en Werkgelegenheid (12) horen daarbij. Continuering van ingezet beleid c.q. het veilig stellen daarvan lijkt de primaire inzet. Dat laatste is eveneens het geval op de terreinen Sport (8) en Kunst en Cultuur (9).

Een bijzondere plaats nemen de nieuwe beleidsterreinen Wonen (14) en Stadsdeelwerken (15) in. Ze worden apart opgevoerd, maar ze lijken in het kader van migrantenbeleid weinig mogelijkheden te hebben, of deze alleen met hulp van de welzijnsinstellingen te kunnen uitvoeren. Dat roept tenminste de vraag op of het 'migrantenaspect' van deze beleidsterreinen beter doordacht zou kunnen worden. Heeft de diverse samenstelling van de klantenkring in Oost/Watergraafsmeer (en in het geval van Stadsdeelwerken ook de samenstelling van het uitvoerende personeel) ook gevolgen waar binnen deze beleidssectoren direct aan gewerkt kan worden?

Deze globale verkenning leidt tot een eerste conclusie betreffende de reikwijdte van het migrantenbeleid: de Nota 'Migranten in Beeld' legt deels de continuering van eerder beleid op een aantal terreinen (werk, onderwijs, welzijn en migrantenorganisaties) vast, al dan niet met verfijningen, en breidt de reikwijdte van migrantenbeleid uit naar een aantal tot nu toe minder ontwikkelde terreinen, met name Communicatie/Participatie, Personeelsbeleid, Politieke Participatie, Wonen en Stadsdeelwerken. De manier waarop de nieuwe terreinen worden beschreven verschilt nogal, zowel in de analytische onderbouwing van wat gedaan kan/moet worden als in de instrumenten en stappen.

De aard van het migrantenbeleid kan, zoals uiteengezet in het evaluatierapport van 1999 (Wolff, Van Heelsum en Penninx, 1999, 58-61) gekarakteriseerd worden aan de hand van de nadruk op drie potentiële dimensies: de sociaal-economische, de politieke en de cultureel/religieuze dimensie. De Nota Migrantenbeleid en Beeld is op dit punt duidelijk: zowel in de inleiding als in de beschrijving van de verschillende beleidsterreinen krijgt de sociaal-economische dimensie het primaat. Gelijke kansen en liefst ook een sociaal-economisch gelijke uitkomst/positie van migranten staan hoog in het vaandel.

Een expliciete toevoeging ten opzichte van eerder beleid is de politieke dimensie. Een min of

meer representatieve vertegenwoordiging van migranten in het formele (lokale) politieke systeem en een evenredige deelname van migranten aan verkiezingen wordt expliciet nagestreefd. Bovendien wordt 'participatie' in bestuur en besluitvorming op zowel individueel niveau als op het niveau van migrantenorganisaties actief wenselijk geacht en bevorderd.

Op de derde dimensie, de etnisch-culturele en religieuze, heeft het stadsdeel een duidelijke en consistente, (neo-)republikeinse opvatting¹, voorheen én in de nieuwe nota. Het stadsdeel sprak en spreekt van 'migrantenbeleid', en termen als multicultureel zijn slechts bij uitzondering te vinden, en als ze gebruikt worden zijn ze een aanduiding van de feitelijke diversiteit in het stadsdeel, niet van een normatieve opvatting over wat dat zou moeten of kunnen betekenen voor de inhoud van beleid. Het bestuur van het stadsdeel vindt blijkbaar dat dit terrein tot het private domein van individuele of groepen burgers behoort. Het dient gerespecteerd te worden, ook door de overheid, maar de overheid dient zich daarmee niet te bemoeien, zolang de publieke orde niet verstoord wordt of de idealen van sociaal-economische en politieke gelijkheid niet belemmerd worden. Religieuze organisaties worden geaccepteerd als organisaties met een achterban die (kunnen) worden aangesproken op gezamenlijk, publieke belangen en verantwoordelijkheden, niet op hun religieuze taken en doelstellingen. Bij Kunst en Cultuur is uitsluitend de opvatting van cultuur als (al dan niet populaire of volks-) kunstuiting terug te vinden. De mogelijke gevolgen van feitelijke multiculturaliteit voor algemene, publieke instellingen en instituties, hun toegankelijkheid en gelijke uitkomsten ervan dienen ondervangen te worden door communicatie en interactie te verbeteren (o.a. door diversiteitstrainingen). Slechts in een enkel geval, zoals de Nieuwe Ooster (Begraafplaats), dienen de regels aangepast te worden.

Concluderend is de aard van het beleid in de Nota Migranten in Beeld onveranderd primair gericht op de sociaal-economische dimensie en gelijkheid. Daaraan is in het nieuwe beleid een duidelijk politiek element toegevoegd. Cultuur en religie is een 'gegeven private aangelegenheid' die geen bijzonder en expliciet beleid behoeft. Het stadsdeel heeft daarmee de eerdere (neo-)republikeinse opvatting vastgehouden en nog consequenter doorgevoerd.

In de benaderingswijze is de Nota Migrantenbeleid weliswaar impliciet, maar deze keuze in de verschillende beleidsvelden is duidelijk en consistent: het stadsdeel heeft een voorkeur voor algemeen beleid en wijst specifiek doelgroepenbeleid af. In de nota komen specifieke doelgroepen (en maatregelen op hen gericht) alleen aan de orde, als dat het niet anders mogelijk is en als het ontbreken van specifieke voorzieningen tot non-participatie en achterstand leidt. Zo komen er speciale baduren voor vrouwen, als blijkt dat gemengd zwemmen tot niet-zwemmen van vrouwen uit bepaalde groepen leidt.

In het evaluatierapport van het IMES (1999, 62/63) is al eerder gesteld dat de keuze van Oost/Watergraafsmeer voor algemeen beleid boven doelgroepenbeleid vanuit de hiervoor beschreven (neo-)republikeinse opvattingen over de aard van het beleid, logisch en consistent is. (Uiteraard kan men daar in normatieve zin andere opvattingen over hebben.) Bovendien is die keuze, gezien de bevolkingssamenstelling van het stadsdeel, zowel naar etnische herkomst als naar klasse, begrijpelijk. Positieve actiemiddelen ten gunste van bepaalde groepen kunnen in zulke wijken en stadsdelen meer problemen oproepen dan ze oplossen. Dat neemt echter niet weg dat een migrantenbeleid zich natuurlijk wel dient te onderscheiden van algemeen

¹ De nadruk ligt meer op algemeen dan op specifiek beleid. Zie beschouwing in het IMES-evaluatieonderzoek 1999 (Wolff e.a. 1999, p. 58 en verder)

beleid om bestaansrecht te hebben en zinvol te zijn. De minimumeis is dat men wil weten wat het effect van algemeen beleid voor verschillende groepen is. Op een aantal beleidsterreinen omschreven in de Nota Migrantenbeleid is die minimumeis nauwelijks of helemaal niet zichtbaar. We komen daar later op terug.

Over de organisatorische vormgeving en verankering van migrantenbeleid in Oost/Watergraafsmere wordt in de Nota *Migranten in Beeld* maar weinig gezegd. Aan de ene kant wordt een duidelijke poging gedaan om nieuwe ‘omliggende’ sectoren/afdelingen van het stadsdeel bij migrantenbeleid te betrekken; met wisselend succes, zoals we gezien hebben. Ook wordt voorgesteld meer planmatig ambtelijk te rapporteren over voortgang en resultaten. Aan de andere kant ontbreekt in de Nota een visie op politieke verantwoordelijkheidslijnen en op coördinatie van beleid binnen het stadsdeel over afdelingen en sectoren heen. Is een van de portefeuillehouders verantwoordelijk en aansprakelijk voor migrantenbeleid, of is dat het gehele college? Waar is de coördinatie ondergebracht en via welke politieke lijn kan die zijn taken uitoefenen? Welke rol heeft de Stadsdeelraad hierin?

Samenvattend luidt het antwoord op de vraag of de Nota Migrantenbeleid een consistent vervolg is op eerder beleid, op de evaluatie en op de daarop volgende beleidsdiscussie als volgt:

- de reikwijdte van het migrantenbeleid wordt inderdaad vergroot, zoals voorgesteld in de evaluatie, en eerder beleid op een aantal terreinen (werk, onderwijs, welzijn en migrantenorganisaties) wordt gecontinueerd;
- de aard van het beleid is consequent gebaseerd op (neo-)republikeinse opvattingen waarin de sociaal-economische dimensie en gelijkheid centraal staan, nu aangevuld met een duidelijk politiek element. Cultuur en religie zijn private aangelegenheden die geen bijzonder en expliciet beleid behoeven;
- de benaderingswijze is bij voorkeur via algemeen beleid waarin specifieke doelgroepen en groepsspecifieke maatregelen geen plaats hebben;
- de organisatorische vormgeving en verankering van migrantenbeleid is in de nota slechts gedeeltelijk uit de verf gekomen; met name politieke verantwoordelijkheidslijnen en de plaats van ambtelijke coördinatie zijn onderbelicht.

Wat betreft de eerste drie kenmerken is er sprake van inhoudelijke en historische consistentie. Er wordt aan duidelijke keuzes vastgehouden en bestaand beleid wordt vastgehouden. Daarnaast is er een deels geslaagde poging tot verbreding (inhoudelijk naar politieke en participatie aspecten, en naar een aantal nieuwe domeinen van beleid). Over verankering van beleid in stadsdeelpolitiek en ambtelijke coördinatie wordt evenwel geen duidelijkheid gegeven.

3. De uitvoering van De Nota ‘Migranten in Beeld’.

Hoe verhoudt de uitvoering van beleid na het verschijnen van de Nota *Migranten in Beeld* zich nu tot de uitvoering ervan? We lopen de 17 hoofdstukken kort na.

3.1. Communicatie/participatie

We gaan hier alleen in op communicatie op individueel niveau (voor BOMO zie paragraaf 4.2.). In de Nota wordt uitvoerig ingegaan op de noodzaak tot betere communicatie met de burger en het stimuleren van die burger om mee te praten (waarbij de invulling van het begrip ‘participatie’ beperkt wordt tot het laatste: deelnemen aan allerlei inspraak en stadsdeeloverleg). De kernwoorden zijn: verkleinen van afstand tussen bestuur en burger, meer kennis van sociaal-economische en culturele kenmerken van bewoners en een klantgericht werkwijze. De instrumenten (afgezien van BOMO) zijn: onderzoek en publieksenquêtes, inventarisatie van ervaringen en klachten, trainingen van medewerkers, overleg met andere stadsdelen, op maat gesneden informatie en ‘participatiebijeenkomsten’. Het stappenplan wijst op een complicatie in de uitvoering: de meeste activiteiten dienen binnen specifieke sectoren en afdelingen (PZ, Welzijn, Onderwijs, W&W Beleid, Kunst en Cultuur) plaats te vinden, en er is een rij van ‘betrokken externen’, terwijl de communicatiemensen binnen AZ/Communicatie zitten. Zij worden steeds door de sectoren op uurbasis geclaimd.

Deze gecompliceerde structuur waarin gewerkt moet worden, gecombineerd met de hoge, maar vage doelstellingen, zoals boven genoemd, dragen er waarschijnlijk toe bij dat het werkelijk effect van uitvoering van dit onderdeel van de Nota moeilijk vast te stellen is. In de Voortgangsrapportage 2001 (blz. 40) wordt een lijst van ‘activiteiten’ (van de communicatieambtenaar) gegeven, maar bij nadere lezing ervan blijken die slechts zeer indirect gerelateerd aan de hierboven genoemde kernwoorden. Die interpretatie wordt nog versterkt door de opmerking “*Geen daadwerkelijke doelstellingen. Wel meer inzicht gekregen in hoe we de communicatie richting de doelgroep moeten aanpakken.*” Dat laatste wordt als resultaat geboekt. Najaar 2002 wordt een Plan van Aanpak 2003 beloofd, waarin ‘een brede visie op communicatie’ in het vooruitzicht wordt gesteld, maar op het moment van dit rapport (half 2003) is dit nog niet beschikbaar. Na de indiening van dit verslag blijkt de brede visie in juni 2003 in de raad behandeld te zijn: het uitgangspunt wordt dat voor verschillende burgerschapstijlen een specifieke aanpak komt.

Gemeentebrede afspraken beïnvloeden het communicatiebeleid van het Stadsdeel, bijvoorbeeld het principe dat in alle communicatie gebruik wordt gemaakt van de Nederlandse taal, tenzij er een zeer pregnante aanleiding is voor meertalige communicatie. Het grote aantal specifieke doelgroepen maakt het opzetten van specifieke activiteiten arbeidsintensief. Men tracht om per project de communicatie aan te passen aan de doelgroep. In het concept-Sectorplan 2003 van Algemene Zaken (waaronder Communicatie valt) is over migrantenbeleid in het algemeen, maar ook Communicatie en Participatie van/met migranten afwezig. Dat maakt de indruk dat men nog niet weet hoe men het migrantenbeleid verder moet ontwikkelen.

Aandachtspunt voor communicatie: formuleer heldere doelstellingen, gebruik makend van de algemene visie op het migrantenbeleid

3.2 Migrantenorganisaties en BOMO

De voornemens in *Migranten in Beeld* (maart 2001, p. 18) betreffende migrantenorganisaties zijn: “*De gewenste situatie over vier jaar is dat de migrantenorganisaties een structurele inbedding hebben in de voorzieningenstructuur van het stadsdeel. Tevens zijn zij in staat om*

in het stadsdeel activiteiten te ontwikkelen en uit te voeren in die gebieden waar zij deskundigheid hebben opgebouwd. Daarnaast hebben zij voldoende mogelijkheden om als zelfstandige organisaties te functioneren ”

3.2.1. Migrantenorganisaties

Over de activiteiten van de migrantenorganisaties zelf ontbreekt informatie, dus deze samenvatting is gebaseerd op wat we in de voortgangsrapportage tegen komen. Voor een structurele inbedding in de zorgstructuur lijken twee voorwaarden noodzakelijk: ten eerste hebben de organisaties een basisbehoefte aan ruimte en financiën. En ten tweede moeten de organisaties op bepaalde welzijnsterreinen ook de kans krijgen om projecten uit te voeren, zonder dat het probleem van concurrentie met de welzijnsinstellingen optreedt.

Wat de eerste voorwaarde betreft, heeft het Stadsdeel zich zeer actief opgesteld. Het Stadsdeel kiest expliciet voor een verdere ondersteuning van de organisaties van gevestigde migranten: met name Surinamers, Turken en Marokkanen, en ondersteunt hen met huisvesting en financiën. Dit blijkt het voortgangsverslag 2001, onder ‘huisvesting migrantenorganisaties’ (p.29). De meeste lidorganisaties van het BOMO zijn redelijk tot goed gehuisvest, behalve Al Maarif en Fetih. Door de motie van Groen Links in de raad is de huisvesting van Al Maarif financieel gesteund met € 136.134, plus nog € 51.050 van de Dienst Welzijn Amsterdam (DWA). In 2002 is de ruimte met een aantal lokalen uitgebreid. Voor de stichting Fetih worden de mogelijkheden om een schoolgebouw te betrekken aan de Marcusstraat onderzocht. In 2003 wordt gestart met de verbouwing om de ruimte geschikt te maken.

De Evangelische Broeder Gemeente (EBG) is door het ACB benaderd om deel te nemen aan het BOMO. Uit de stukken blijkt ook dat de EBG met het BOMO overlegt over oudere migranten, maar zij ziet af van reguliere deelname. Dat er in het stadsdeel nog meer migrantenorganisaties zijn, zoals vluchtelingenorganisaties en organisaties van kleine etnische groepen (Ghanezen, Grieken, etc.), komt niet ter sprake. Er blijven natuurlijk ook nog niet-BOMO-migrantenorganisaties die niet goed gehuisvest zijn, zoals diverse vluchtelingenorganisaties. Wij hebben een lijst van de andere organisaties in het Stadsdeel toegevoegd.

Een tweede manier om de organisaties verder te ondersteunen is hulp bij professionalisering. Naast de ondersteuning bij het vinden van een ruimte, heeft het Stadsdeel geld beschikbaar gesteld voor het opzetten van een ‘Pool medewerkers voor migrantenorganisaties’. Er is in 2001 een bedrag van €136.134 beschikbaar gesteld door het stadsdeel om drie beroepskrachten t.b.v. de professionalisering te kunnen aanstellen bij de migrantenorganisaties. Er zijn drie grote organisaties uitgekozen voor tewerkstelling en er is een begeleidingscommissie die een adequate verdeelsleutel bepaalt. De ‘pool’ heeft van 2002 tot augustus 2003 gefunctioneerd. Afhankelijk van de evaluatie wordt besloten of, en zo ja hoe, de pool zal worden gecontinueerd. In 2003 draagt de ISV € 136.000 (3e geldstroom) bij aan de pool. Inmiddels spreekt men niet meer van professionalisering maar van versterking van de organisaties.

Uit het plan van aanpak 2003 blijkt dat er ook een andere ontwikkeling gaande is. Er komt namelijk een accountantscontrole op de manier waarop het geld voor de migrantenorganisaties is besteed. Daarmee wil het stadsdeel komen tot een ‘volwaardige subsidierelatie’.

Over de tweede voorwaarde die we eerder noemden - dat organisaties op bepaalde welzijnsterreinen ook de kans krijgen om projecten uit te voeren, zonder dat het probleem van concurrentie met de welzijnsinstellingen optreedt - vinden we alleen indirect beperkte informatie. Bij de onderwerpen ouderenbeleid en jeugdbeleid zouden de organisaties graag

betrokken raken, maar welke functie ze bij de uitvoering hebben - behalve over het beleid praten en ideeën leveren - en hoe concurrentie voorkomen wordt, is niet uitgewerkt.

3.2.2 BOMO

Het beleidsvoornemen om het Bestuurlijk Overleg Migranten Organisaties (BOMO) verder te institutionaliseren heeft vorm gekregen. Daarmee is het structureel overleg met migrantenorganisaties gerealiseerd. De taak en werkwijze van het BOMO zijn geregeld in een verordening. Daarmee is het BOMO een permanente factor geworden, zowel bij de voorbereiding als bij de uitvoering van het migrantenbeleid. Het BOMO adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd over aangelegenheden met betrekking tot migranten.

Er waren al enige tijd twee werkgroepen actief (Onderwijs WOMO en Politieke participatie), die activiteiten op deze twee specifieke terreinen ontplooiden en ‘boven verwachting voldeden’. In de recente beleidsperiode zijn de werkgroepen uitgebreid tot vijf. De eerste is een samenvoeging van de twee genoemde werkgroepen:

- a) Onderwijs (WOMO), Jeugdbeleid, Communicatie-Participatie, BOMO, Politieke participatie
- b) Welzijnswerk Migrantenorganisaties, Wijkgerichte Zorg en Welzijn, Kunst en Sport
- c) Economische Zaken Werkgelegenheid en Personeelsbeleid,
- d) Vrouwenbeleid, Kinderopvang en Emancipatie,
- e) Ouderenbeleid, Wonen, Huisvesting.

Begin 2002 is een vergaderschema voor de werkgroepen opgesteld en er is een budget vrijgemaakt. In de voortgangsrapportage 2001 wordt vermeld dat brede deelname vanuit organisaties is gerealiseerd. Wel wordt een knelpunt gesignaleerd: de ervaren toename van de werkdruk zowel vanuit de deelnemende externe organisaties als door de afdelingen van het stadsdeel. Dat de werkdruk voor de vrijwilligers uit de migrantenorganisaties groot is, is overduidelijk. Gezien het feit dat migrantenorganisaties niet zijn opgericht om het gemeentelijk beleid op poten te zetten, maar om hun achterban met sociaal-culturele en religieuze behoeften te helpen, is de inzet van deze vrijwilligers voor het stadsdeel bijzonder: een geschenk en een prestatie, en een teken van commitment. De mogelijkheid om de vergadercultuur te verbeteren b.v. door andere vergadertechnieken, kleine subgroepen, heeft de aandacht.

Per 1 september 2001 heeft het BOMO ook een secretariaat gekregen. Gerapporteerd wordt dat professionalisering heeft plaatsgevonden, maar wat daarmee bedoeld wordt is niet duidelijk. In ieder geval zijn er financiën gereserveerd voor de secretaris en voor presentiegelden (BOMO en werkgroepen). Een stuurgroep en een ambtelijke projectgroep zijn boven de werkgroepen aangesteld. De positie van het BOMO is verstevigd.

Aandachtspunt: a) overweeg welke vertegenwoordiger van kleine groepen aan het BOMO kan deelnemen, b.v. door navraag bij de Vluchipa-adviesraad; b) probeer overbelasting van deelnemers aan de werkgroepen te voorkomen

3.3 Sociaal-cultureel Werk

Onder het kopje sociaal-cultureel werk staan in de nota *Migranten in Beeld* (2001: p. 21) een aantal moeilijk meetbare doelstellingen, die vooral betrekking hebben op de interne organisatie bij MDSO/SWO. De gewenste situatie over vier jaar is dat “*de instellingen beschikken over een goed signaleringssysteem en feeling hebben met wat zich in de wijk afspeelt*” (...) “*overleg met een afvaardiging van gebruikers*” (...), en streven naar een goede afstemming van “*het beleid van migrantenorganisaties en het sociaal-cultureel werk*”.

Het controleren van dergelijke doelstellingen is onmogelijk, omdat zij te vaag zijn geformuleerd. De enige doelstelling die iets concreter is, luidt: *“Er is een intercultureel divers programma in de Brede scholen; Transvaal en Don Boscobuurt”*.

De inspanningen die verricht worden door de scholen, SWW en de Stichting Al Maarif in het kader van de Brede Scholen zijn aanzienlijk. De fusie van MDSO, SWO en SWW (op het moment van het rapport halverwege 2003 nog niet doorgevoerd) biedt mogelijkheden om het zorgaanbod van de drie fusiepartners beter af te stemmen. De BOMO-werkgroep welzijn biedt daartoe ook mogelijkheden. Over de uitvoering van het beleid sociaal cultureel werk is verder niets bekend, behalve wat informatie over de Brede School. Het zou beter zijn concrete doelstellingen te formuleren, ook wat betreft de verantwoordelijkheden van de opvolger van MDSO/SWO binnen de Brede School.

aandachtspunt: formuleer duidelijke en controleerbare doelstellingen

3.4 Maatschappelijke dienstverlening

De doelstellingen m.b.t. maatschappelijke dienstverlening zijn zeer ambitieus; de gewenste situatie over vier jaar volgens *Migranten in Beeld* (2001: p. 24): *“In het stadsdeel is een laagdrempelige en toegankelijke hulp- en dienstverlening voor alle bewoners aanwezig. En er zijn geen wachtlijsten meer voor maatschappelijke dienstverlening.”*

In samenwerking met de migrantenorganisaties wil MDSO hulp- en dienstverlening vanuit laagdrempelige aanlooppunten aanbieden, maar in 2001 lukte dat niet door gebrek aan financiën. MDSO heeft een project getiteld ‘Vraaggericht werken’: men tracht de behandeling van de diverse vragen naar hulp- en dienstverlening beter op elkaar af te stemmen. Voor een buitenstaander lijkt dit in het algemeen een nuttig doel binnen een organisatie, maar als project niet zo indrukwekkend. De spreekuren van MDSO worden door veel migranten bezocht. Mede door het project wijkgerichte zorg en de spreekuren bij de organisaties is het bereik verbeterd. Over de tweede doelstelling hebben we (nog) geen informatie.

“APRO” Armoedepreventie Regio Oost is een project dat niet direct te maken heeft met de doelstellingen. De bedoeling is dat medewerkers van MDSO, scholen, migrantenorganisaties en buurthuizen steunpunten in de wijk bezoeken en trachten armoede op te sporen en extreme situaties te voorkomen door het bieden van voorlichting. Huisbezoeken maken hier ook deel van uit. MDSO begint kleinschalig, omdat het een nieuw project is. Het gaat hier om algemene zorg, waarbij gebruik wordt gemaakt van de contacten met migrantenorganisaties.

aandachtspunt: formuleer duidelijke en controleerbare doelstellingen en rapporteer daarover

3.5. Ouderen

Op het beleidsterrein ouderen staan de zaken er beter voor. Er zijn een aantal voornemens geformuleerd in *Migranten in Beeld* (2001, p. 31) die betrekking hebben op passende ontmoetingsruimten, een adequaat voorlichting- en informatieprogramma met passend materiaal en bijeenkomsten bij migrantenorganisaties, (bijhouden van) een regionale senioren-gids. Een andere doelstelling betreft het verkrijgen van een cijfermatig onderbouwd inzicht in de welzijn-, zorg- en woonwensen. De cijfers dienen up-to-date gehouden te worden, en de daaruit voortvloeiende beleidsvoornemens dienen gemonitord te worden door een werkgroep waarin migrantengroepen zijn vertegenwoordigd. We constateren dat er inderdaad een onderzoek loopt naar de huisvestingswensen van oudere migranten in Oost dat

kan aansluiten bij het stedelijk actieplan van de Dienst Welzijn Amsterdam. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door Simone Lamme, en heeft tot aanbevelingen geleid, die in de betreffende BOMO-werkgroep zijn besproken.

Er is ook onderzocht hoe de ontmoetingsruimten voor migrantenouderen vorm kunnen krijgen. MDSO is naar een voorbeeld van een multicultureel steunpunt in Klarendal Arnhem gaan kijken. Dit heeft in juli 2002 geleid tot ideevorming over een multicultureel ontmoetingscentrum voor ouderen in de Transvaalbuurt in een oud schoolgebouw, in de buurt waar ook de WIBO's worden gerealiseerd.

De feitelijk hulpverlening aan migrantenouderen omvat:

a. Preventieve huisbezoeken: MDSO heeft bij 39 Turkse en 20 Marokkaanse ouderen (65+) huisbezoeken afgelegd, met hen zijn 204 cliëntcontacten geweest. Er is nog grote behoefte aan dergelijke huisbezoeken. Dit wordt vanuit de centrale stad voor alle migrantenouderen georganiseerd. In 2003 zullen 95 'cliëntsystemen' bezocht worden.

b. Voorlichting: er zijn informatiebijeenkomsten gehouden door MDSO, voorlichtingsprojecten door CABO en MDSO, en door CABO en Al Maarif. De activiteiten worden gecontinueerd. Hier wordt mee doorgegaan in 2003, tevens wordt een video ontwikkeld.

c. Spreekuur op locatie: er zijn in 2001 spreekuren gehouden bij TISCC en SSCCM (beide Joubertstraat 15), voor 2003 zijn er nog 90 spreekuren gepland bij TISCC en SSCCM.

Tot zover lijken de doelstellingen realistisch en de uitvoering is op gang gekomen. De samenwerking met de migrantenorganisaties is ook op gang gekomen voor zover het om spreekuren en voorlichting gaat. De BOMO-werkgroep stelt zich zeer actief op en heeft goed werk gedaan, de samenbundeling van organisaties, het CABO en het ACB heeft hier een positieve rol gespeeld.

Twee doelstellingen waarover geen informatie beschikbaar is, gaan over de deelname van migrantengroepen aan de uitvoering van het armoedebeleid. Zij zouden daar zelfs een 'dragende' rol in hebben. Waarschijnlijk gaat het over het signaleren van armoedeproblematiek (zie 3.4). Een ander voornemen was om meer inzicht te krijgen in de cursusbehoeften van imams, die als schakel tussen ouderen en zorg gezien worden. Ondertussen is de inburgeringcursus voor imams verplicht geworden en hebben de eerste imams al een inburgeringcertificaat. Of inzicht in hun verdere cursusbehoefte verworven is, is niet in de stukken te vinden. Men nam zich ook voor om het team ouderenadviseurs conform de culturele diversiteit van de doelgroep samen te stellen, maar hierover is geen informatie.

Aandachtspunt: ga verder met implementatie

3.6 Jeugd

We citeren slechts enkele zinsneden uit *Migranten in Beeld* (2001, p. 37):

“Over vier jaar hopen we een stap - of een grote sprong - te hebben gemaakt in de richting van ons doel, namelijk dat de jongeren opgroeien tot volwassenen die in staat zijn tot zelfstandige en evenredige deelname aan alle facetten van het leven. Dit is zichtbaar doordat er een groeiend wederzijds begrip, kennis en respect is voor de gewoontes van autochtonen en migrantengroepen (ook onderling binnen de 'migrantengroep'). Dit leidt tot nieuwe waarden, normen en communicatievormen in de wijken. (...) Jeugdigen zelf vinden dat ze opgroeien in een samenleving waarin ze zich veilig voelen en waarin er sprake is van heldere regels en eenduidige gezagsstructuren, zowel thuis als in de rest van de samenleving. (...) Er sprake is van een sterke daling van het aantal risico- en probleemjongeren, wat een directe resultante is van het feit dat de jeugdigen, docenten en ouders steeds meer de verantwoordelijkheid nemen voor eigen gedrag. Asociaal gedrag, genotmiddelengebruik, pesterijen, discriminatie, criminaliteit, geweld, vandalisme zijn flink gedaald, mede door de

projecten die er op de scholen draaien (onder andere veiligheid op school).”

In de nota worden dus zeer optimistische doelstellingen geformuleerd wat betreft het jeugdbeleid. Het gaat hier niet om beleidsdoelstellingen, die in een bepaalde periode ook echt gerealiseerd en gecontroleerd kunnen worden, maar om een toekomstvisie die men ideaal en wenselijk acht. Enerzijds kunnen de ontwikkelingen bij deze doelgroep snel gaan: in vier jaar is de populatie van een middelbaar algemeen vormende school geheel vernieuwd. Anderzijds is het onrealistische om te verwachten dat de positie van jeugdige allochtonen zich ineens binnen vier jaar van tamelijk problematisch naar goed zou kunnen ontwikkelen.

In de praktijk van het jeugdbeleid zien we projecten om criminaliteitsproblemen aan te pakken. Daaruit komt een heel wat minder rooskleurig beeld naar voren. Cijfers over criminaliteit zijn niet in de stukken te vinden. De uitgevoerde en lopende projecten zijn praktisch en kleinschalig:

- Er is een project met Marokkaanse contactvaders gestart. Dat is voortgekomen uit het Brede Overleg Krugerplein. Dit wordt voor een jaar uitgevoerd met incidentele financiën van het stadsdeel, tot ergens in 2003. Na afloop wordt het geëvalueerd en op grond daarvan wordt besloten of het wordt voortgezet.

- Het is de bedoeling om een Veilige Ontmoetingsplaats te realiseren op de hoek Tugelaweg - Maritzstraat, om de overlast op het Krugerplein te verminderen. Eind 2001 was het voorstel door de raad aangenomen en met de realisatie begonnen. In het sectorplan voor 2003 worden maatregelen nodig geacht om de veiligheid rond dit centrum te waarborgen.

- Aan de instellingen van het jeugdwerk is gevraagd om te registreren in hoeverre allochtone jeugd deelneemt aan haar activiteiten; dit loopt door in 2003.

- Er is een project gestart om bijbaantjes van schoolgaande kinderen aan te pakken.

We kunnen veilig concluderen dat op het beleidsterrein jeugd doelstellingen niet zijn gehaald. Dat komt vooral ook, omdat ze niet in de richting van de beleidspraktijk zijn geformuleerd.

Aandachtspunt: formuleer concreter doelstellingen en zorg dat de uitvoering niet losstaat van doelstellingen.

3.7 Nieuwkomers en oudkomers

3.7.1 Nieuwkomers

Het nieuwkomerbeleid is een samenwerking van diverse instellingen op centraal niveau in Amsterdam. De nieuwkomers komen via het Register Amsterdam terecht bij Bureau Inburgeringonderzoek en worden dan met een ontwikkelingsplan naar het Regionaal Opleidingscentrum Amsterdam of naar het CWI verwezen. Na hun aanmelding bij Bureau Inburgeringonderzoek krijgt elke nieuwkomer een trajectbegeleider in zijn of haar stadsdeel of bij vluchtelingenwerk. Deze moeten ervoor zorgen dat ze goed door het programma heen komen en hen ondersteunen. De trajectbegeleiders voor niet-vluchtelingen zijn in Oost/Watergraafsmeer bij MDSO aangesteld. Het centrale beleid is in de afgelopen jaren aan vele veranderingen onderhevig geweest, hetgeen bij de diverse verantwoordelijke onderdelen tot veel onrust leidde. In 2002 werd bijvoorbeeld een nieuwe systeem van outputfinanciering ingevoerd.

In *Migranten in Beeld* (2001, p. 45) formuleert men de volgende gewenste situatie over vier jaar: *“Alle nieuwkomers worden bereikt voor scholing- of arbeidsmarktgerichte trajecten. 60% van de oudkomers worden bereikt voor taalcursussen of scholingstrajecten. Kinderopvang wordt beschikbaar voor alle nieuwkomers. 60% van de nieuwkomers hebben trajecten afgerond. Trajectbegeleiders zijn (structureel) ingebed bij de welzijnsinstellingen”*

Nieuwkomers en oudkomers zijn hier samengenomen. In het verslag van de activiteiten wordt niet duidelijk welk percentage van de nieuwkomers de projecten heeft

afgerond. Ook voor de oudkomers wordt dat niet gemeld. Ook over kinderopvang is geen informatie te vinden. Van het toegekende bedrag €83.815 is slechts €68.067 besteed; of het hier om nieuwkomers alleen of ook oudkomers gaat is niet duidelijk. Wel kunnen we hieruit concluderen dat waarschijnlijk niet het aantal cursisten is bereikt, dat men had willen bereiken. In de voortgangsrapportage 2001 stelt men dat de kwaliteit van de trajectbegeleiding van de nieuwkomers verder verbeterd moet worden.

Aandachtspunt: hoe is de trajectbegeleiding verder te verbeteren binnen de grenzen van het algemene beleid?

3.7.2 Oudkomers

Bij het begeleiden van oudkomers heeft men te maken met de Dienst Welzijn Amsterdam (DWA) en het Regionaal Opleiding Centrum (ROC) op het niveau van de centrale stad. DWA zette in 2001 een pilotproject op om de 2000 oudkomers op de wachtlijsten van ROCA te plaatsen en om nog meer oudkomers te vinden die slecht Nederlands spreken en hen ook te plaatsen. Het bleek makkelijk om mensen te vinden die cursussen willen volgen, met name moeders, maar er moest dan wel naar locaties vlakbij de scholen van hun kinderen gezocht worden en voor kinderopvang gezorgd. Dat bleek zeer moeilijk.

Het Stadsdeel nam een deel van de beleidsvoornemens over van de afdeling Educatie & Inburgering van DWA. De gewenste situatie die het Stadsdeel formuleert, volgens *Migranten in Beeld* (2001, p.45) is optimistisch: “60% van de oudkomers worden bereikt voor taalcursussen of scholingstrajecten”. In de voortgangsrapportage 2001 (p. 30 onder het kopje nieuwkomers) staat echter: “Ondoorzichtelijke beleidsmaatregelen van en een groot verloop bij de centrale stad die uitvoering geven aan het oudkomersbeleid maakt het beleidsterrein een stroperig geheel wat het niet gemakkelijk maakt om hier greep op te krijgen”.

Sinds januari 2003 wordt op instigatie van de DWA een nieuw plan ingevoerd. Financiën zijn nu beschikbaar, en het stadsdeel schreef de Uitvoeringsnotitie Oudkomers. Oudkomers gaan een contract aan met het Stadsdeel, waarbij het stadsdeel zich verplicht om een scholingstraject aan te bieden en de oudkomer zich verplicht om dat traject af te ronden. Stadsdeel Oost stelde per 1 oktober 2002 een coördinator Oudkomers aan, die de werving, contracten en begeleiding van oudkomers gaat doen. Voor de werving wil men de migrantenorganisaties gebruiken; er moeten zoveel mogelijk mensen naar de cursussen. In het Sectorplan Welzijn 2003 staat een nieuwe doelstelling: namelijk dat er eind 2003 232 oudkomers moeten zijn begonnen aan een traject, en dat er 291 oudkomers het project afronden². In hoeverre de instroom ook echt realiseerbaar is, of gerealiseerd is, wordt nergens duidelijk. Of er ook voor kinderopvang gezorgd is, wordt ook nergens duidelijk (zie ook volwassenenonderwijs, paragraaf 3.11.3).

Aandachtspunt: de kinderopvang

3.8 Sport

Bij sportbeleid zien we twee beleidssporen: a) bieden van ondersteuning aan migrantenverenigingen die iets toevoegen aan de sport in het stadsdeel, en b) bevorderen van toeleiding van migranten naar reguliere sportvoorzieningen. De gewenste situatie over vier jaar is hoog gegrepen (*Migranten in Beeld* 2001, p. 53): o.a. “*Migrantenorganisaties en verenigingen beschikken over voldoende kader (...) Sport- en recreatievoorzieningen zijn laagdrempelig en het aanbod is voor een breed publiek herkenbaar. De personele samenstelling en de participanten vormen een afspiegeling van de bevolking (...) De*

² Er staat 10% maar de berekening klopt niet

accommodaties zijn zo gebouwd, dat er een divers aanbod tegelijkertijd kan worden uitgevoerd” en “Migrantenvolwassenen zijn zich bewust geworden van de relatie tussen sport en gezondheid, en zijn bekend met het sport- en recreatieaanbod van het stadsdeel. Er is een toename door migrantenvolwassenen aan sport- en recreatieactiviteiten”.

In het stappenplan krijgt het opleiden van migrantenkader voor sportactiviteiten en het voorlichten en werven cursisten en deelnemers een belangrijke plaats. Aanpassing van accommodatie dient vooral via de regierol van het stadsdeel te gebeuren.

In de Voortgangsrapportage 2001 is over de voortgang van beleid in deze sector niets opgenomen. In het Plan van Aanpak 2003 staan de oorspronkelijke actiepunten (kadertraining, stimulering sportdeelname en sport en gezondheid, nog steeds gepland voor de toekomst. Dat klinkt weinig vertrouwenwekkend wat betreft de voortgang in beleid. In het Plan van Aanpak 2003 staan overigens wel enkele nieuwe projecten vermeld: ‘Learning language in sport (*wegens succes voortgezet*)’, een eigen trainingsuur voor een Turks, Marokkaans en Surinaams voetbalteam en de deelname van Sport in een BOMO-werkgroep. Het lijkt erop dat groepsspecifieke projecten (onvoorzien) meer aandacht gekregen hebben dan de hoofdlijn van algemeen beleid en toegankelijkheid van sportvoorzieningen. Het concept-Sectorplan WOS 2003 bevestigt het bovenstaande beeld. Er zijn slechts enkele terloopse meldingen m.b.t. migranten te vinden (blz. 58: dat *“de deelname van migranten aan de georganiseerde sport lager is dan die van autochtonen”*; dat *“migrantenvrouwen gestimuleerd moeten worden”* en dat *“het beleid van de Amsterdamse Sportraad om het aantal Marokkaanse en Turkse jongeren dat in verenigingsverband sport fors te laten stijgen, wordt ondersteund”*. En op blz. 59 heet het dat *“samen met de Sportadviesraad zal worden onderzocht of er specifieke maatregelen getroffen kunnen worden”*, en dat er *cursussen aangeboden worden aan migrantenleden om kaderfuncties bij de sportverenigingen te kunnen vervullen*; en als uitsmijter, dat *“de aanbevelingen Sport uit de Migrantennota nader worden uitgewerkt en uitgevoerd”*. Nieuw is een project: de Boks- en Worstelvereniging Body Fit (*die veel allochtonen sporters ontvangt*) krijgt een huursubsidie van 11.700 euro om betaalbaar en toegankelijk te blijven. Een aantal activiteiten staan niet in de verslagen: fietsles en zwemmen voor vrouwen en sportstimulering via de scholen - zeer populair bij de migrantenjeugd.

Aandachtspunt: zorg dat activiteiten ook in de nota’s staan en controleer of voornemens effect hebben gehad en dat dit in de verslagen voorkomt

3.9 Kunst en Cultuur:

In de Nota *Migranten in Beeld* toont de afdeling zich ambitieus en optimistisch. Kernwoorden zijn ‘interculturaliteit’, afstemming van aanbod op de diversiteit van bewoners, stimuleren van cultuurparticipatie en ondersteunen van kunstenaars. Beleidsdoelen voor de komende vier jaar in *Migranten in Beeld* (2001, p. 56) hebben een hoog ambitieniveau:

“Expliciete aandacht voor verschillende culturele achtergronden van diverse bewonersgroepen en leeftijdsgroepen en een hierop aansluitend attractief intercultureel aanbod” (...) *“Een vanzelfsprekende en goede communicatie tussen culturele accommodaties en migrantenbewoners en -organisaties” (...)* *“Culturele initiatieven spelen in belangrijke mate een rol bij de integratie van verschillende bevolkingsgroepen” (...)* *“Kunst en cultuur vormen een belangrijk onderdeel van het woon- en leefklimaat in het stadsdeel”, etc.*

Als middelen worden o.a. genoemd: onderzoek naar culturele interesses, maken van een overzicht van artiesten, aankoop- en tentoonstellingsbeleid ter ondersteuning van allochtone kunstenaars.

Over de uitvoering wordt in de Voortgangsrapportage (blz. 32-35) gerapporteerd: uit het

reguliere budget is blijkbaar geld vrijgemaakt voor festivals met een groot en divers publieksbereik, die stimuleringsubsidies krijgen: Pleinfestival, Oosterparkfestival, Amsterdam Roots Festival, Open Ateliers Amsterdam Oost, Al Farabifestival, De Rode Loper. Ook het ondersteunen van East Site jongerenpodium lijkt hieronder te scharen, hoewel het ‘migrantenkarakter’ van deze activiteit niet duidelijk wordt. Een andere activiteit is ondersteuning (door stimuleringsubsidies) van meer diverse theaterprogrammering (o.a. De Wilde Tulpen). Al deze activiteiten richten zich op verandering in het aanbod voor publieksgroepen. Als knelpunt wordt gesignaleerd dat de activiteiten te incidenteel zijn en (bij theaterprogrammering) dat de communicatie met migranten meer inzet behoeft. In het concept-Sectorplan WOS 2003 (blz. 22/23) worden de doelstellingen uit de Migrantennota herhaald, maar verder zijn er geen nieuwe elementen van beleid te ontwaren in vergelijking met bovengenoemde voortgangsrapportage. De productomschrijvingen op blz. 53/54 bevestigen dat: producten waarbij migranten specifiek genoemd worden zijn ook daar ‘theaterprogrammering migranten’ en (inter-)culturele festivals. Over andere in de Migrantennota genoemde middelen van beleid is niets te vinden. Uit de rapportage van Boudewijn Oremus ‘Kunst en Cultuur’ blijkt dat er op dit terrein enorme vooruitgang geboekt is, er zijn middelen verschoven naar migranten en eisen gesteld aan instellingen en er is hulp geboden aan migrantenkunstenaars.

Aandachtspunt: voortgangsrapportage niet alleen in ‘Kunst en Cultuur’-nota maar ook in de rapportage migrantenbeleid.

3.10 Nul- tot vierjarigen

De doelstellingen met betrekking tot de 0-4 jarigen zijn tamelijk algemeen geformuleerd. De gewenste situatie over vier jaar is volgens ‘*Migranten in Beeld*’ (2001 p. 61):

“Terugdringen achterstand bij allochtone kinderen van nul- tot vierjarigen; vergroten gekendheid en deelname aan voorzieningen; het aantal en de soort voorzieningen moeten voldoen aan de behoefte van ouders en kinderen. Voorzieningen voor nul tot vierjarigen zijn geïnterculturaliseerd.”

Men hoopte vier jaar geleden dat de werkloosheid onder migranten(vrouwen) zou zijn gedaald en dat daardoor meer kinderen met een migrantenachtergrond in de kinderopvang zouden zijn. Over het aantal kinderen in de opvang hebben we geen cijfers. Maar wel is bekend dat de werkloosheid in de loop van 2003 weer toeneemt.

Ook over de doelstelling *“Monitoring en evaluatie: de instellingen hebben in overleg met het stadsdeel het kwaliteitsbeleid geformuleerd. Criteria met betrekking tot de kwaliteit van de te leveren producten zijn opgenomen in de subsidieovereenkomsten”* hebben we geen informatie.

We vinden enige informatie over 0-4 jarigen in het plan van aanpak Migranten 2003 en in het Sectorplan onderwijs, maar daar gaat het over het aantal voorscholen en niet over de manier waarop deze georganiseerd zijn. In het sectorplan Onderwijs wordt het doel gesteld om in 2006 acht voorscholen en twee brede scholen te hebben. Dit lijkt een realistisch plan, aangezien er reeds voorscholen zijn op Aldoende, de Kraanvogel, De Kaap, Palet en De Kraal en in het schooljaar 2002/2003 zullen voorscholen beginnen op de Louise de Coligny en de St. Barbara.

In het kader van de Criem pilot oudercomponent zijn een Turkse en een Marokkaanse contactmoeder voor de voorschool aangesteld. Er is 24.800 euro voor uitgetrokken voor 2003. Zij zijn op basis van de I/D regeling aangenomen voor de voorscholen op De Kaap en De Kraanvogel. Deze ouders zullen een extra brug kunnen slaan tussen ouders en school. Ze vervullen een rol bij ouderbijekomsten, maar hun belangrijkste taak zal zijn om via hun contacten met ouders inzicht te krijgen in de vraag van ouders naar ondersteuning (cursussen,

bijeenkomsten, scholing) zodat de professionals voor een passend aanbod kunnen zorgen. Deze ouders worden geschoold door de Averroes Stichting. Vraaggericht werken is een belangrijk onderdeel van deze scholing. Deze contactouders worden begeleid door SWO.

Het sectorplan WOS 2003 vermeldt dat er twee extra peuter(voorschool)groepen zullen worden gerealiseerd in 2003. Deze kunnen worden betaald uit rijksmiddelen (Voor- en vroegschoolse educatie VVE). Basisschool De Kraal gebruikt bijzondere pedagogische principes van Reggio Emilia (kunstmagneetschool), maar komt daardoor niet in aanmerking voor een VVE subsidie: het stadsdeel draagt voor een jaar bij.

Opstapje is een landelijk project voor ouders en hun kinderen van 2-4 jaar waarbij spel en spelontwikkeling centraal staan, ontwikkeld door de Stichting Averroes. Averroes bestaat ondertussen niet meer en een groot deel van Opstapje ook niet. Het NIZW ondersteunt de overgebleven projecten. Volgens SWO blijft er na de afronding in 2001 behoefte aan een dergelijk project. Men krijgt voor 2003 een incidentele subsidie om het voor een jaar voort te zetten.

We kunnen de vooruitgang op het terrein van de 0-4 jarigen slechts gedeeltelijk beoordelen: er zijn meer voorscholen, er is minder Opstapje, en het is niet duidelijk hoeveel kinderen er aan de projecten deelnemen of hoe het met interculturalisering gesteld is.

Aandachtspunt: cijfers om de doelstelling te controleren

3.11. Onderwijs: basisschoolperiode, voortgezet onderwijs en volwassenenonderwijs

3.11.1 Basisschoolperiode

In de nota *'Migranten in Beeld'* zijn beleidsvoornemens geformuleerd op het gebied van onderwijs, die niet zo nieuw zijn en vrij algemeen. Zo staan de volgende kenmerken geformuleerd als gewenste situatie over vier jaar (p. 67):

"Expliciete aandacht voor verschillende achtergronden van alle leerlingen, tot uitdrukking komend in het dagelijks reilen en zeilen op school; Implementatie van moderne en beproefde methoden en materialen op de scholen die aansluiten bij de verschillen tussen de leerlingen; Implementatie van een kwalitatief goed OALT-aanbod; Goede communicatie tussen school en migrantenouders; Leerplichtige nieuwkomers binnen een jaar aanspreekbaar maken in de Nederlandse taal; Terugdringen van taalachterstand; Meer migrantenouders die goed functioneren in ouderraden en medezeggenschapsraden.(...) Naast de doelen in het kader van het migrantenbeleid blijven de bestaande beleidsdoelen van het onderwijsbeleid staan."

Een aantal doelstellingen, zoals zorgen dat *'bestuurlijke ondersteuning van zowel het onderwijs als de loopbaanontwikkeling van de leerkrachten in tact blijft'*, lijken vanzelfsprekend. Wat het Onderwijs in de Allochtoon Levende Talen (OALT) betreft, heeft er een verandering plaatsgevonden van bovenaf (ministerie). Sinds 2000 vinden de lessen zowel in als buiten schooltijd plaats. Binnen de BOMO-werkgroep is hierover nog steeds discussie. Op het punt van het functioneren van ouders en communiceren met ouders is wel een project op een middelbare school gestart, maar over iets dergelijks op de basisschool vinden we geen informatie waaruit blijkt dat hier extra aan gewerkt is.

'Taalachterstand' wordt aangepakt met een kopklas, die in het plan van aanpak 2003 wordt voorgesteld. De kopklas is een extra jaar basisonderwijs voor meertalige leerlingen die aan het einde van groep 8 nog achterstanden hebben in de Nederlandse taal. Door deze achterstanden kunnen ze het voortgezet onderwijs nog niet volgen op Havo of VWO niveau, terwijl ze daar wel de capaciteiten voor hebben. Met een jaar kopklas moet bereikt worden dat de leerlingen een betere start maken op Havo/VWO. De financiering is extern en komt van NBR.

Twee doelstellingen hebben een concreter karakter, maar de uitvoering was al eerder

gestart en dus niet specifiek voor de afgelopen vier jaar: namelijk (1) de uitbreiding van de voorschool en voorschoolse projecten en (2) realisatie van de Brede School.

Er zijn inderdaad twee voorscholen bijgekomen, zie het onderdeel over de 0-4 jarigen (3.10). SWW en AI maarif werken samen met de scholen aan de uitvoering. Alleen over de realisatie van de Brede School is te melden dat de drie brede school projecten in verschillende stadia van ontwikkeling verkeren. Er is geld nodig voor een projectleider op de Kaap en de Kraanvogel. Er is verder een plan voor een nieuwe brede buurtschool die gebouwd gaat worden in het Polderweggebied.

Dan is er nog een lijst projecten die niet in het plan migrantenbeleid vermeld staan:

- SPRINT II project is een vorm van verlengde schooldagactiviteiten en wordt gecoördineerd door PI-research in samenwerking met bureau Jeugdzorg en het Afra-Boddaert Centrum.

Kinderen uit groep 4-7 worden gescreend op problematisch gedrag, dat zich kan ontwikkelen tot gewelddadig of crimineel gedrag. Het project loopt sinds 2002 op De Dapper, Dalton de Meer, De Kaap, de Linnaeus, De Kraal, Het Spectrum, Aldoende en De Kraanvogel.

- PROSA (Project Opvoeding- en Onderwijsondersteuning in Amsterdam) is ook een vorm van verlengde schooldagactiviteiten. Het wordt gecoördineerd door het SCO-Kohnstammstituut (UvA), i.s.m. SWO, SWW, Stadsdeel Zeeburg en het voortgezet onderwijs. Het gaat o.a. om het inzetten van expertise van de UvA door stages en op de scholen door adviezen.

- Twee andere verlengde schooldagactiviteiten zijn het Muziekatelier en het zogenaamde "MRT". Deze projecten worden door het Stadsdeel gecoördineerd en op alle scholen aangeboden.

- Mentorenproject - In het stadsdeel draait een mentorenproject, geïnitieerd door de stedelijke Marokkaanse raad en de adviesraad Turken (ondertussen opgeheven), en in samenwerking met de scholen in het stadsdeel en SWO uitgevoerd. De betrokken basisscholen zijn: De Kaap, De Kraal, De Kraanvogel en Aldoende. Studenten van HBO en universiteiten van Marokkaanse of Turkse origine geven in kleine groepjes huiswerkbegeleiding en worden ingezet bij oudercontacten. Met name de voorbeeldfunctie van deze 'tutors' blijkt goed te werken en leidt tot een continuering van bestaande activiteiten voor het jaar 2003 met incidentele financiën (€22.700) en uitbreiding van de activiteiten naar het voortgezet onderwijs.

- Er is nog een ander huiswerkbegeleidingproject volgens het sectorplan Onderwijs, in samenwerking met 'Prosa', gecoördineerd door SWO. Dit vindt plaats op de St.Barbara, De Kraanvogel, De Dapper en De Kraal. Huiswerkbegeleiding is belangrijk voor kinderen wiens ouders dat niet zelf kunnen.

- We treffen ook een rapport aan over de verwijzing van migrantenleerlingen naar het speciaal onderwijs. Dit heeft indirect met de eerste doelstelling te maken, maar was niet expliciet in het beleidsplan opgenomen.

Wat betreft het migrantenbeleid met betrekking tot het onderwijs aan 4-12 jarigen kunnen we concluderen, dat de situatie niet sterk veranderd is ten opzichte van de vier jaar geleden. Er is nog steeds een veelheid aan initiatieven, meestal in de vorm van tijdelijke projecten. Er gebeurt zelfs meer dan gerapporteerd. Op elke school lopen weer andere projecten. Niet alleen vanuit coördinatie oogpunt maar ook voor ouders is dit niet makkelijk. De wisselingen van projecten vragen een grote flexibiliteit van de leerkrachten, die toch al overbelast zijn. De projectmatige en korte termijn aanpak is blijkbaar in het onderwijsveld een onvermijdbaar probleem.

Aandachtspunt: probeer versnippering te voorkomen

3.11.2 Voorgezet onderwijs

Over dit onderwerp worden in ‘*Migranten in Beeld*’ geen beleidsdoelen geformuleerd, maar er zijn wel twee projecten te vinden rond dit onderwerp in de evaluatie en het plan van aanpak.

Er zijn twee schoolcontactpersonen voor het VO aangesteld (eerste jaar € 54.454, tweede jaar €82.000 beide incidenteel) en na een periode is hun functioneren geëvalueerd. Zij bieden allerlei vormen van ondersteuning op twee scholen, namelijk het Amstellyceum en het Montessori College Oost. Zij houden spreekuur op deze scholen en praten met ouders en leerkrachten, en organiseren voorlichtingsbijeenkomsten bij de migrantenorganisaties. De schoolcontactpersonen, één Marokkaans en één Turks, zijn 1 oktober 2001 van start gegaan, beide half-tijds en tot 1 oktober 2003 in dienst; op dit moment is hun verdere aanstelling onzeker. Uit de evaluatie blijkt dat de scholen blij zijn met hun aanstelling, maar dat de functie zich nog verder moet ontwikkelen. Eigenlijk is de aanstellingsperiode te kort om het project echt succesvol te maken. Er is een begeleidingscommissie die knelpunten bespreekt, maar het belangrijkste knelpunt is hun tijdelijke deeltijdcontract. De schoolcontactpersonen gaan in 2003 een conferentie organiseren ter bevordering draagvlak voor ouderparticipatie in voortgezet onderwijs. Niet duidelijk is wie daaraan moeten deelnemen.

Onder de titel “Bevorderen deelname migranten ouders in overlegstructuren in VO”, wordt in het plan van aanpak 2003 gesteld dat de schoolcontactpersonen in samenwerking met de twee scholen ook cursussen gaan organiseren voor Turkse en Marokkaanse ouders om te zorgen dat er meer ouders aan de OR en MR gaan deelnemen. Hiervoor is geld gereserveerd, maar of er al ouders zijn die willen deelnemen, wordt niet duidelijk.

In het plan van aanpak voor 2003 staat dat de WWOMO (werkgroep onderwijs) zes bijeenkomsten bij migrantenorganisaties over vraagstukken rond onderwijs gaat organiseren. De schoolcontactpersonen hebben hierin een rol. Ook hier lijkt de voortzetting van de aanstelling van de schoolcontactpersonen een vereiste om hen de kans te geven voor de zomervakantie het plan in elkaar te zetten, en het na de zomervakantie uit te voeren. Over de uitvoering is verder geen informatie beschikbaar.

Dan is er een tweede project ten aanzien van 12-16 jarige scholieren, namelijk om bijbaantjes van schoolgaande kinderen aan te pakken. Het gaat om een preventieproject van Bureau Jeugdzorg, dat op korte termijn in 2003 voorlichting ontwikkelt om op lange termijn te voorkomen dat jongeren vroegtijdig / zonder kwalificaties het onderwijs verlaten ten gevolge van verkeerde keuzen (te lang werken, uiteindelijk kiezen voor ongekwalificeerd werk). SWO is een van de initiatiefnemers.

Dat beleid ten aanzien van scholieren op het voortgezet onderwijs ononaangekondigd, een onderdeel van stadsdeelbeleid geworden is, lijkt logisch gezien het belang en de zichtbaarheid daarvan. Migrantorganisaties hebben reeds vier jaar geleden de aandacht van het Stadsdeel hiervoor gevraagd. Ook in de BOMO-werkgroep wordt het onderwerp zeer belangrijk gevonden. Problemen op straat (Wibautstraat, Krugerplein) zijn gerelateerd aan de manier waarop de scholen opereren. Het is daarom terecht dat er aandacht aan het voortgezet onderwijs wordt besteed, en het ligt voor de hand om dat ook voortaan in de nota op te nemen.

Aandachtspunt: zet het voortgezet onderwijs expliciet in de migrantennota

3.11.3 Volwassenenonderwijs

Het onderwerp volwassenenonderwijs komt in de beleidsnota zowel bij onderwijs voor in

hoofdstuk 11, als ook bij Nieuwkomers in hoofdstuk 7. In het onderwijshoofdstuk worden de volgende doelstellingen geformuleerd, die betrekking hebben op de samenwerking met het Regionaal Opleiding Centrum Amsterdam (ROC-A):

“Wij zullen daarom de betrokken instellingen vragen de informatie over wachtlijsten jaarlijks beschikbaar te stellen opdat een en ander optimaal kan worden gepland en gebruikt. Tevens zal onder andere aan de Migrantenorganisaties worden gevraagd een inventarisatie te maken van de potentiële vraag naar Nederlandse taalcursussen; Het Stadsdeel zal zich inzetten voor de effectiviteitsverbetering en uitbreiding van het taalaanbod door de professionele instellingen en instituten. Ook de mogelijke inzet van de zelforganisaties (voorschakeling) wordt hierbij betrokken; Bij alle bestuurlijke overleggen met volwassenenonderwijs of migrantenorganisaties zullen de Nederlandse taallessen, de effectiviteit van de cursussen, de knelpunten en eventuele nieuwe maatregelen als vast agendapunt worden opgenomen. Het streven is om ieder jaar opnieuw af te spreken hoeveel trajecten voor wie op welke locaties de prioriteit zullen krijgen.”

Zoals we al in paragraaf 3.7 opmerkten, lijkt het erop dat het volwassenenonderwijs nog steeds verbetering behoeft. Dit geldt zowel voor onderwijs aan nieuwkomers als aan oudkomers. Voor het onderwijs aan nieuwkomers is het Stadsdeel slechts indirect verantwoordelijk; nieuwkomers stromen volgens plan een traject in dat bij het ROC wordt uitgevoerd; alleen de begeleiding ligt bij het Stadsdeel (MOSO). Het Stadsdeel is verantwoordelijk voor het recruterend van oudkomers en hun traject. Daarvoor was eind 2002 nog steeds een tekort aan plaatsen in de buurt. De migrantenorganisaties zijn hier niet tevreden over.

Sinds januari 2003 wordt op instigatie van de DWA een nieuw plan ingevoerd. Financiën zijn nu beschikbaar en het stadsdeel schreef een ‘Uitvoeringsnotitie Oudkomers’. Oudkomers zullen een contract aangaan met het Stadsdeel waarbij het stadsdeel zich verplicht om een scholingstraject aan te bieden. Een interessant element van het plan van DWA is, dat de ‘aanbieder’ (het Stadsdeel) gaat samenwerken met zogenaamde ‘vindplaatsen’, dat zijn instellingen waar potentiële kandidaten voor de cursus komen, zoals migrantenorganisaties en scholen. De bedoeling is om de trajecten op locatie aan te bieden, d.w.z. op deze ‘vindplaatsen’, c.q. de migrantenorganisaties. In de uitvoeringsnotitie van het Stadsdeel staat niet of de cursussen inderdaad bij de migrantenorganisaties in het Stadsdeel zullen worden gegeven, of zoals tot heden gebruikelijk door docenten van het ROC in de schoolgebouwen van het ROC.

Onze conclusie over het volwassenenonderwijs luidt, dat spontane activiteiten vanuit het Stadsdeel ons niet bekend zijn, maar het is hoopgevend dat er nu financiën gereserveerd zijn door DWA om het onderwijs aan oudkomers aan te pakken. Waar en hoe gaat plaatsvinden, moeten we afwachten.

Aandachtspunt: formuleer voor nieuwkomers, oudkomers en volwassenenonderwijs samen controleerbare doelstellingen

3.12 Werkgelegenheid

In deze paragraaf van de Migrantennota 2001 signaleren we allereerst dat voor werkgelegenheidsbeleid voor loonafhankelijken in de volle breedte algemeen beleid geldt. Sociale activering en een sluitende aanpak voor jongeren, beide algemene beleidsinstrumenten die in samenwerking met allerlei anderen, en door maatwerk geïmplementeerd moeten worden, zijn de sleutelwoorden. Tegelijkertijd wordt daar echter wel een specifieke migrantendoelstelling aan verbonden (2001, p. 76): *“Het beleid is gericht op gelijke arbeidsmarktdeelname van alle bewoners van het stadsdeel. De verschillen tussen*

de groepen mogen niet toenemen. Het streven is migranten door een betere (voor-)opleiding, begeleiding en coaching op een hoger niveau te laten in- en doorstromen op de arbeidsmarkt. De concrete instrumenten en stappen (hierboven genoemd) zijn echter algemeen en er is geen enkele indicatie dat het (mogelijk) verschillende effect van die algemene maatregelen voor migrantengroepen gemeten of geregistreerd worden. Dat maakt het ‘migrantenaspect’ van het beleid wel erg vrijblijvend.

Indicaties voor de uitvoering bevestigen dit. Er kan geen misverstand zijn over het feit dat het stadsdeel zich sterk inzet voor (algemeen) werkgelegenheidsbeleid: in de Voortgangsrapportage 2001 wordt onder de ‘sluitende aanpak’ de totstandkoming van Inzet Oost en het Jongerenloket Oost en verbetering van de sociale activering gemeld. En in de werkmonitor 2001 krijgt Oost/Watergraafsmeer zelfs een compliment voor haar actieve instelling, vooral als het gaat om projecten (blz. 22). In de periode die in de Werkmonitor beschreven wordt is ook de werkloosheid in Oost fors gedaald. De moeilijkheid is echter dat in geen van de genoemde documenten er enige indicatie te vinden is over het aandeel van migranten in die verbetering of in de uitgevoerde projecten. Het betekent dus ook dat er geen inzicht is in hoeverre de huidige verslechtering van de arbeidsmarkt mogelijk leidt tot een verzwakking van de positie van migranten/allochtonen. Kortom, in het werkgelegenheidsbeleid is het migrantenaspect niet zichtbaar, en dus niet controleerbaar.

Anders ligt het met een ander aspect van werkgelegenheid: zelfstandig ondernemerschap i.h.b. dat van migranten. Op dit punt stelt de Migrantennota duidelijke doelstellingen en lijken specifieke instrumenten ingezet te worden. *“Over vier jaar, in 2004, is het aantal ondernemers uit migrantengroepen een afspiegeling van de buurtpopulatie. Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer staat bekend als een voor startende ondernemers vestigingsvriendelijk stadsdeel”,* zo luidt de doelstelling. Het allochtoon ondernemerschap dient dan ook bevorderd te worden door een actief startersbeleid (o.a. door aanstelling van een speciale consulent, liefst zelf een migrant) en door passende bedrijfsruimte te bieden.

In de Voortgangsrapportage 2001 wordt gemeld dat een bedrijfsverzamelgebouw aan de Vrolijkstraat geopend is (maar geen mededelingen, of en hoeveel allochtone ondernemers daar gebruik van maken) en dat 40 starters, waarvan 2/3 met etnische achtergrond door de wijkconsulent ondernemerschap zijn begeleid. Nieuw in het Plan van Aanpak 2003 is ‘Het Ondernemershuis’ dat i.s.m. Zeeburg en Binnenstad wordt opgezet: hoe specifiek dat voor migranten werkt, is echter niet vermeld.

Aandachtspunt: registratie van resultaten

3.13. Intern Personeelsbeleid

Op dit terrein worden in *Migranten in Beeld* (2001, p. 81) ambitieuze voornemens geformuleerd: *“Het stadsdeel stelt zich ten doel om de achterstandspositie van migranten binnen haar organisatie te verminderen. Het stadsdeel wil dat over vier jaar een afspiegelingspercentage van 14,5% in haar totale personeelsbestand is gerealiseerd. Dit percentage is afgeleid van het totaal aantal migranten dat deel uitmaakt van de regionale beroepsbevolking. Tevens wil het stadsdeel dat over vier jaar elke sector hetzelfde afspiegelingspercentage (14,5) heeft gerealiseerd. Overigens, dit percentage zal gedifferentieerd worden naar beschikbaarheid van arbeidskrachten op de arbeidsmarkt en naar functie en opleidingsniveau. Op termijn is het beleid erop gericht om te komen tot een afspiegelingspercentage van de lokale beroepsbevolking (35%)”* Er worden ook ‘een aantal concreet vernieuwende en samenhangende maatregelen’ (blz. 81) voorgesteld: verbeteren van

instroom en doorstroom en beperken van uitstroom, draagvlakverbreding en ten slotte monitoring via de Wet Samen Rapportages en interne managementrapportages. Het omvangrijke stuk van 6 blz. maakt een doordachte indruk.

Des te verbazingwekkender is dan ook dat in latere stukken zo weinig is terug te vinden over de implementatie. In de Voortgangsrapportage 2001 zijn twee ‘projectmeldingen’ te vinden (stageproject en bevorderen van instroom). Uit het eerste blijkt dat er inderdaad een stagecoördinator is aangesteld die met verve contacten heeft gelegd op scholen en met migrantenorganisaties, maar grote moeite heeft goede kandidaten te plaatsen binnen de stadsdeelorganisatie, omdat er geen (fysieke) plaatsen zijn c.q. omdat te weinig mogelijkheden worden aangemeld: een inventarisatie levert slechts twee stageplaatsen op; het beleid ‘leeft nog niet bij de gehele organisatie’ en de coördinator vraagt om commitment van het MT.

In 2003 is het aantal stageplaatsen volgens POI verder toegenomen. Bij nadere lezing blijkt het gerapporteerde project ‘instroom’ feitelijk ook over stageplaatsen te gaan, en niet – zoals men zou verwachten – over instroom van regulier personeel in de stadsdeelorganisatie. In het plan van aanpak 2003 is een vergelijkbare sterke verenging, i.v.m. de bovengenoemde ambities van de Migrantennota, te vinden: ook daar wordt de instroom en stage gelijkgesteld (samen vier projecten), worden training voor bevordering doorstroom en bevordering draagvlak in het vooruitzicht gesteld, en melding gemaakt van beleidseffectrapportage. Al deze zaken hebben klaarblijkelijk in de tussenliggende periode nog geen uitvoering gekregen (behalve rapportage Wet Samen).

Nog ingewikkelder wordt de beoordeling van de voortgang van beleidsimplementatie als uit het concept- Sectorplan 2003 blijkt dat – ondanks bovenbeschreven onzichtbaarheid van beleid – er blijkbaar wel positieve resultaten zijn. Op blz. 9 daarvan vinden we een eerste indicatie hoe het staat met het personeelsbestand van POI zelf: 6 van de 30 personeelsleden zijn van allochtone afkomst (20 %). Op blz. 11 wordt vermeld dat uit de rapportage voor de Wet Samen 2001 blijkt dat *“17 % van het personeelsbestand van het stadsdeel bestaat uit allochtone werknemers. Dat is 3 % hoger dan het regionale streefcijfer (provincie Noord-Holland)”*. De Migrantennota (blz. 80) meldde eerder dat het personeelsbestand van het stadsdeel in 1997 nog slechts voor 7,5 % en in 1998 voor 8,2 % uit allochtonen bestond. In twee jaar zou – als de cijfers en berekeningswijze juist en vergelijkbaar zijn – dan een verdubbeling hebben plaatsgevonden!

Welke conclusies uit dit alles getrokken moeten worden is onduidelijk. Een ding is zeker: het stadsdeel heeft op het punt van personeelsbeleid t.a.v. migranten/allochtonen het een en ander uit te leggen en heeft de vooruitgang – als die aantoonbaar is – onvoldoende bij haar verdiensten bijgeschreven. (N.B.: Het IMES heeft enige ervaring met de rapportages van de Wet Samen voor wat betreft Universiteiten: zie Crul, e.a. Kleurrijk Talent. Allochtonen werkzaam in wetenschappelijk onderwijs en onderzoek, 2002. De conclusie daarvan was dat deze zo inconsistent en incompleet waren dat ze onbruikbaar zijn voor vergelijking tussen instellingen en door tijd heen).

Aandachtspunt: registratie van resultaten en onderbouwde verslaglegging van ingezette middelen en instrumenten bij uitvoering

3.14 Wonen

Het onderdeel Wonen is in de Migrantennota het tegendeel van de uitvoerige en goed beredeneerde analyse en doelstelling van personeelsbeleid: het beleidsdomein beperkt zich tot ‘betrokkenheid van migranten bij buurtplannen’ en ‘specifieke woonbehoeftes van

migrantenouderen'. Het stappenplan herformuleert deze zelfde doelstellingen in vage activiteiten: 'het ontwikkelen en implementeren van innovatieve methodes' voor bevordering van participatie en 'beleidsontwikkeling' voor huisvesting migrantenouderen. De anderhalve pagina in de Migrantennota maakt een plichtmatige en weinig doordachte indruk.

De Voortgangsrapportage 2001 meldt niets over dit onderwerp; het Plan van Aanpak 2003 evenmin. Dit onderdeel van het migrantenbeleid lijkt een moeizaam lot beschoren. Het stadsdeel kan namelijk geen invloed uitoefenen op de woningtoewijzing. Het Stadsdeel zou wel de mogelijkheid kunnen aangrijpen om de nieuwbouwplannen te beïnvloeden. Vanuit de BOMO-werkgroep die wonen behandelt, wordt het uiterst belangrijk gevonden, om plannen rond huisvesting van migrantenouderen te formuleren. Die mogelijkheid bestaat nog steeds in de plannen rond de Polderweg. De activiteiten en suggesties uit de werkgroep zouden ook in de beleidsvoornemens kunnen worden geïntegreerd.

Aandachtspunt: de mogelijkheden die het Stadsdeel op dit beleidsterrein heeft, dienen explicieter gemaakt te worden. De doelstellingen dienen helder en controleerbaar geformuleerd te worden.

3.15 Stadsdeelwerken

Stadsdeelwerken heeft, i.t.t. wonen in de Migrantennota wel doordacht wat de sector zou kunnen betekenen voor migranten. Buurtbeheer dient in afspiegeling van de bevolking te gebeuren; migranten dienen milieubewust te worden en mee te doen, en het personeelsbeleid van bedrijven die werken uitvoeren, dient een afspiegeling te zijn van de bevolking. Volgens deze afdeling ligt het stimuleren van de participatie ver af van het werk van de contactambtenaren van stadsdeelwerken; daarom worden deze taken uitgevoerd door de welzijnsinstellingen (SWW en MDSO). Het opbouwwerk is namelijk beter toegerust om dergelijke opdrachten uit te voeren en de controle op resultaten.

In de Voortgangsrapportage 2001 komt alleen de tweede doelstelling terug in de vorm van twee projecten: 'Cursus Milieuhuis' en voorlichting/educatie energiebesparing. Deze staan ook weer in het Plan van Aanpak 2003. Het derde punt, contracten afsluiten met bedrijven die aan bepaalde voorwaarden voldoen (contract compliance), bleek wettelijk niet toegestaan. Ondanks goede bedoelingen, bleek de verwezenlijking van de doelstellingen dus moeilijk.

Aandachtspunt: realistische eigen doelstellingen en rapportage van resultaten

3.16 De Nieuwe Ooster

Rond de Nieuwe Ooster Begraafplaats worden de Migrantennota interessante ideeën ontvouwen over de vraag op welke manier de begraafplaats en activiteiten eromheen aangepast zouden moeten worden om voor mensen van alle culturen en geloven een aanvaardbare laatste rustplaats te kunnen worden (5 bladzijden tekst). Enigszins verontrustend is dat het stappenplan alle activiteiten omschrijft in termen van 'beleidsmatig overleg en schrijven' door staf DNO.

Helaas is in geen van de latere stukken iets over de voortgang te vinden.

Aandachtspunt: de uitvoering van deze plannen

3.17 Politieke Participatie

Voornemens, geformuleerd in *Migranten in Beeld* (2001, p.108):

"In het plan van aanpak politieke participatie wordt een causale relatie gelegd tussen

emancipatie, participatie en representatie; in deze volgorde. Dat betekent voor de politiek partijen dat in de eerste plaats naar vergroting van politieke participatie in de zin van uitoefening van het actieve kiesrecht gestreefd wordt. Hiervoor kan als streefdoel geformuleerd worden een vergroting van het aantal kiezers tot 70% van het aantal stemgerechtigde migranten. Uitgaande van het aandeel migranten in de bevolking en de te verwachten opkomst bij de verkiezingen, betekent dit een aandeel van circa 30% in het aantal zetels in de raad ofwel negen zetels die in 2002 door migranten bezet moeten worden. De partijen spreken tevens uit, dat bestuurlijke participatie deel uitmaakt van politieke participatie en daarmee van het project. De samenstelling van de besturen van de maatschappelijke organisaties in het stadsdeel dient in de periode van vier jaar die voor dat deel van het plan van aanpak geldt, op dezelfde wijze een afspiegeling te zijn van de bevolking als de raad.”

De uitvoering van beleid is voortvarend aangepakt in de vorm van een aantal concrete projecten.

1. Project Raadsleden: tussen november 2000 en juni 2001 is een cursus gegeven voor migranten kandidaat-raadsleden. De helft heeft de cursus succesvol afgerond, maar de getrainde mensen bleken vaker in de raden van andere stadsdelen terecht te komen dan in Oost/Watergraafsmeer. In de raad van Oost/Watergraafsmeer zijn slechts drie migrantenraadsleden gekozen. Volgens het IPP zou dat aan de partijen en hun kiescommissies in Oost gelegen hebben. Het IPP merkt op dat de VVD zich in Oost het meest heeft ingezet om veranderingen te realiseren. De VVD heeft nu één allochtoon raadslid, GroenLinks twee.

2. Bijeenkomsten met politici en migranten ter verhoging van de opkomst. Er werden eind 2001 en begin 2002 negen bijeenkomsten gehouden bij drie migrantenorganisaties, in een theater en in een buurthuis over (1) onderwijs en jeugdbeleid; (2) economie en werkgelegenheid; (3) ouderenbeleid; (4) welzijn en migrantenorganisaties; (5) kunst- en cultuurbeleid; (6) nogmaals ouderen; (7) wonen en huisvesting; (8) communicatie, BOMO en participatie; (9) personeelsbeleid.

De opkomst bij deze bijeenkomsten was hoog, zoals we zelf hebben gezien bij een bijeenkomst waar één van de onderzoekers een inleiding hield. De opkomst van migranten bij de gemeenteraadsverkiezingen lag rond de 50% voor heel Amsterdam. (Dit cijfer gaat over alle negen Amsterdamse stembureaus waar exit-polls zijn gehouden; daarvan was er maar één in Stadsdeel Oost, in de Transvaalbuurt.) Volgens het IPP zou de opkomst bij de landelijke verkiezingen veel hoger zijn geweest, omdat mensen zich zorgen maakten over het Pim Fortuyn effect (m.n. de negatieve ideeën over migranten).

3. Bij de korte training over samenwerken en leidinggeven in een multicultureel stadsdeel waren weinig raadsleden aanwezig; in feite is het onderdeel ‘scholing interculturele communicatie voor raadsleden en bestuurders van politieke partijen (nog) niet uitgevoerd. Er komt opnieuw aandacht voor dit onderwerp.

Aandachtspunt: politieke participatie verdient blijvende aandacht, van het stadsdeel maar ook van de politieke partijen in Oost/Watergraafsmeer

4. De verankering van het migrantenbeleid in Oost/Watergraafsmeer.

Na de voorgaande beschrijving van beleidsvoornemens in paragraaf 2 en de poging tot evaluatie van de uitvoering in paragraaf 3 komen we nu tot de kernvraag: heeft (de uitvoering van) *'Migranten in Beeld'* in de periode 2001 t/m 2002 geleid tot de gewenste bredere verankering van het migrantenbeleid in de afdelingen/ sectoren van de ambtelijke organisatie van het stadsdeel? Welke factoren hebben deze ontwikkeling bevorderd of belemmerd? Het antwoord op de eerste vraag blijkt noch een onomwonden JA, noch een duidelijk NEE. Er zijn een aantal aspecten te onderscheiden die we puntsgewijs aan de orde stellen, waarbij ook de tweede vraag beantwoord wordt.

Inhoudelijke verankering:

- De Nota Migrantenbeleid 2001 verbreedt de reikwijdte van het beleid in principe aanzienlijk. Voor een aantal sectoren van beleid gebeurt dat – althans *op papier* – overtuigend, dat wil zeggen met een goede analytische onderbouwing van wat de problemen zijn en wat daaraan gedaan zou kunnen en moeten worden: zie de hoofdstukken Communicatie, Ouderen, Personeelsbeleid, Stadsdeelwerken, De Nieuwe Ooster en Politieke Participatie. Voor andere sectoren gebeurt dat echter ondoordacht en zonder overtuiging; de sector Wonen is daarvan het duidelijkste voorbeeld.
- Tegelijkertijd wordt – nog steeds in de Nota Migranten in Beeld - beleid in sectoren waarin dat al in de voorafgaande periode al bestond, gehandhaafd. Maar ook hier is een verschil waarneembaar in de overtuiging waarmee voortzetting van beleid gebracht wordt. Participatie van migrantenorganisaties, m.n. via BOMO wordt enthousiast gepresenteerd en nieuwe initiatieven aangekondigd, maar de paragrafen in de nota over Sociaal-cultureel Werk en Maatschappelijke Dienstverlening zijn plichtmatig.
- In de *uitvoering van het beleid* – voorzover dat door ons aan de hand van verslagen en documenten van het Stadsdeel en enkele interviews gecontroleerd kon worden – hebben we duidelijke verschillen geconstateerd. Enerzijds zijn er sectoren die erg actief zijn geweest en veel initiatieven hebben ontplooid: WOS in het algemeen en in het bijzonder de onderwijssector die vanouds al erg actief was, heeft ook in de nieuwe periode talrijke initiatieven genomen, meer zelfs dan voorgenomen in de Nota. Ook Politieke Participatie en Migrantenorganisaties, Kunst en Cultuur en BOMO zijn voortvarend aangepakt. In andere sectoren is echter nauwelijks aantoonbare activiteit ontplooid. Daaronder zijn sectoren waarvan dat te verwachten viel, gezien de formuleringen in de Nota, zoals Wonen, maar ook een aantal sectoren die in de Nota een sterke analyse maakten en initiatieven toezegden, zoals Stadsdeelwerken en de Nieuwe Ooster.
- Er zijn twee belangrijke sectoren waarin de uitvoering van beleid sterke vragen oproept. De eerste is die van werkgelegenheid. Het probleem in deze sector is hoogstwaarschijnlijk niet dat er te weinig activiteiten ondernomen worden (in de stukken zijn zelfs complimenten te vinden over de inzet van Oost op dit front), maar dat nergens in de stukken, en serieuzer nog, nergens in de procedures van werken duidelijk wordt in hoeverre migranten uit Oost/Watergraafsmeer daarvan profiteren. Dit beleid is zodanig algemeen ingezet dat de uitkomsten voor migranten oncontroleerbaar zijn. Daarmee heeft het zich buiten het migrantenbeleid geplaatst. Anders ligt dat bij de tweede belangrijke sector, die van het Personeelsbeleid van het Stadsdeel: hier doet zich de situatie voor dat de stukken nauwelijks een inzet van instrumenten (behalve een ineffectief stagebeleid) laten zien, maar dat cijfers uit de

rapportages voor de Wet Samen niettemin toch een sterke toename van allochtone employees lijken te suggereren. Het lijkt ons wenselijk dat beide sectoren intern aan een nadere inhoudelijke analyse worden gezet en duidelijk maken wat er gaande is. De huidige verslechtering van de arbeidsmarkt (en mogelijke gevaren voor migranten) noopt tot zo'n exercitie, al was het maar om te vermijden dat te laat op de recente ontwikkelingen gereageerd wordt.

Procedurele verankering:

- In principe wordt in de Nota een aanzet gegeven tot systematisering, rapportage en monitoring: dat voornemen ligt vast in de Nota Migranten in Beeld. Getuige de Voortgangsrapportages (alleen 2001) en de Plannen van Aanpak laat de implementatie daarvan echter sterk te wensen over: deze zijn incompleet, geven geen echte terugblik en verantwoording, en ze doen nogal plichtmatig aan. Dat maakt het moeilijk de voortgang en effecten van beleid te meten en te bewaken. (Hetgeen niet per se betekent dat er niets gebeurt). En er zijn nogal wat plannen die in achtereenvolgende stukken als plannen blijven verschijnen.
- Een bevestiging van de zwakke verankering van migrantenbeleid in sommige sectoren vonden we in de concept-Sectornota's: in een aantal daarvan blijven migrantenaspecten van die betreffende sectoren vrijwel onvermeld. Het aspect migranten(beleid) is nog steeds geen vanzelfsprekend terugkerende denkcategorie binnen verschillende sectoren, m.u.v. WOS.

Coördinatiestructuur:

- De Nota Migrantenbeleid, en naar het zich laat aanzien ook de praktijk van het beleid na de nota, ontberen een heldere coördinatiestructuur. In wezen gaat het om twee zaken: 1) politieke verantwoordingsstructuur, en 2) de ambtelijke uitvoeringsstructuur en bevoegdheden die daarbij horen. Over beide wordt in de Nota te weinig gezegd.
- De politieke verantwoordelijkheid voor migrantenbeleid kan op twee manieren duidelijk geregeld worden. De eerste is die van gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle portefeuillehouders; in dat geval is cruciaal, dat er procedureel (in het overleg van deze portefeuillehouders) vaste bewakingsmomenten worden ingebouwd, waarop (door de coördinator van dat beleid) onderwerpen en besluitvormingspunten kunnen worden ingebracht. De tweede is, dat een van de portefeuillehouders de politieke verantwoordelijkheid op zich neemt en dan ook zijn collega's op beleid en uitvoering kan aanspreken.
- De ambtelijke coördinatiestructuur dient te passen binnen de bovengenoemde keuze: wordt de coördinator boven de sectoren aangehangen, dan ontleent hij zijn bevoegdheden aan de gezamenlijke portefeuillehouders en rapporteert aan hen terug. Wordt de coördinator ondergebracht bij een portefeuillehouder, verantwoordelijk voor migrantenbeleid, dan dienen zowel de coördinator als zijn politiek verantwoordelijke duidelijke bevoegdheden te hebben om in en met andere sectoren te werken. Ons inziens is het belang van dit punt van formele structuur tot nu toe sterk versluierd geweest, omdat er een sterke en ervaren coördinator aan het werk is geweest die – ondanks een onduidelijke positie – veel voor elkaar heeft gekregen. Voor het succes en effectief werken van een nieuwe coördinator is helderheid in de organisatiestructuur van wezenlijk belang.

Interactie tussen burger en beleid

- De instelling van de vijf BOMO-werkgroepen is zeer succesvol. De werkgroepen leiden ertoe dat de ervaringen en prioriteiten van migranten en het uitvoerende werk

van ambtenaren dichter bij elkaar komen. Vooral op het gebied van jeugd/onderwijs en het terrein ouderen zijn hierdoor zeer snel goede initiatieven opgezet, waarbij op een realistische manier naar uitvoeringsmogelijkheden wordt gezocht. Een punt van aandacht is wel dat de vrijwilligers uit de migrantenorganisaties feitelijk overbelast worden door de vele vergaderingen.

Amsterdam, 28 augustus 2003.

Literatuur

Crul, M., K. Kraal, A. Kumcu en R. Penninx (2002) *Kleurrijk Talent. Allochtonen werkzaam in wetenschappelijk onderwijs en onderzoek*. Onderzoeksrapport IMES, Amsterdam: IMES.

Heelsum, A. van (2002) *Marokkaanse organisaties in Amsterdam, een netwerkanalyse*, Amsterdam: Aksant

Heelsum, A. van (2001) *Turkse organisaties in Amsterdam, een netwerkanalyse*, Amsterdam: Het Spinhuis

Heelsum A. van & R. Penninx (1999) Evaluating integration and participation policies for immigrants and minorities in an Amsterdam district: Oost, *UNESCO MOST report Amsterdam*, Liege: MPMC, pp 38-44.

Penninx, R. & M. Schrover (2001) *Bastion of bindmiddel? De organisaties van immigranten in historisch perspectief*. Amsterdam: Het Spinhuis

Penninx, R. & B. Slijper (1999) *Voor elkaar? Integratie vrijwilligerswerk en organisaties van migranten*, Amsterdam: Het Spinhuis.

Stadsdeel Oost (1996) *'Het daget in den Oosten'*. *Integratie van migranten in Oost*. (beleidsnota) Amsterdam: Stadsdrukkerij Amsterdam.

Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer (2001) *Migranten in Beeld. Nota Migrantenbeleid van Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer, Maart 2001* (beleidsnota), Amsterdam: Stadsdrukkerij Amsterdam.

Wolff, R., R. Penninx en A. van Heelsum (1999), *Erkend, aangesproken, aanspreekbaar? Evaluatie van het migrantenbeleid van voormalig Stadsdeel Oost en de participatie van organisaties van migranten, 1996-1998*, Amsterdam: Stadsdeel Oost/Watergraafsmeer.

Bijlage I

Geraadpleegde documenten

Algemeen

1. Onderzoeksvoorstel IMES (dec 2002) door Van Heelsum & Penninx
2. Nota Migranten in Beeld (2000) + samenvatting
3. Voortgangsrapportage 2001
4. Plan van Aanpak 2003 (januari 2003), is aan rapportage 2001 geniet
5. BOMO werkgroepen (5 feb 2002) door G. Yabas.
inhoud: voorlopig worden vijf werkgroepen ingesteld, in dit stuk wordt uitgelegd hoeveel tijd dat kost voor de ambtenaren, werkwijze en indeling.
6. Sectorplan Algemene Zaken 2003
inhoud: niet volledig overzicht van projecten van de onderdelen: bestuurszaken, publiekszaken (klanttevredenheidsonderzoek, hoge werkdruk), post- archief en documentatie, facilitaire ondersteuning, en communicatie. Nauwelijks iets over migranten te vinden (slecht 1x).
7. Sectorplan Financiën 2003
inhoud: taak en kosten van het werk van deze afdeling, niets over migranten te vinden
8. Sectorplan 2003 Stadsdeelwerken/Milieu (dec 2002)
inhoud: beschrijving taken milieu beleid en programma en contacten met de milieudienst. Beheertaak richt zich op: heel, schoon, veilig en goed gebruik van de openbare ruimte. Buurtbeheer, is onder meer het organiseren van mogelijkheden beïnvloeding en participatie door inwoners en organisaties op het stadsdeelbeleid. Er staat uitgewerkt hoeveel mensen bij elke afdeling werken, b.v. de reiniging, marktzaken, maar nergens een berekening van het percentage allochtone, tabel met doelstelling rond allochtonen op p.13 is niet ingevuld.

Onderwijs

9. “Aan de stuurgroep” (jan 2001, auteur onbekend)
voorstel voor de aanstelling van een Turkse en een Marokkaanse schoolcontactpersoon voor het voortgezet onderwijs.
10. “Activiteiten 2002/2003” geen datum, auteur: Fadila Jitane,
inhoud: gaat over schoolcontactpersonen en bijeenkomsten rond onderwijs bij Al Maarif en Ibn Khaldoun
11. “MCO” (5 feb 2002) auteur: Yabas,
inhoud: MCO is blijkbaar een school voor middelbaar onderwijs, waar in het voorjaar 2003 een aantal voorlichtingsbijeenkomsten worden voorgesteld over studiekeuze,

gang van zaken in het examenjaar, etc.

12. Kleurenblind of Kleurbewust, verwijzing van migrantenleerlingen naar het speciaal onderwijs, concept beleidsnotitie Oost/W, november 2002 diverse projecten worden beschreven + met plan van aanpak
13. Concept Sectorplan Welzijn, Onderwijs, Sport en Recreatie 2003 (zit bij welzijn)

Werkgelegenheid en Personeelsbeleid

14. Stage en Praktijkbeleid, geen datum (waarschijnlijk voor 2002 aangezien in guldens begroot wordt), geen auteur.
inhoud: voorgesteld wordt om de instroom van migranten in het personeelsbestand van het stadsdeel via stagiaires uit het beroepsonderwijs te vergroten. Er wordt een stagecoördinator bij het stadsdeel aangesteld en elke sector moet drie werkervarings- en of stageplaatsen creëren.
15. Offerte Interculturalisering Stadsdeelbestuur A'dam Oost/W, door Instituut voor Inter-Etnisch Management Nijmegen, feb 2003
inhoud: een traject voor het voorjaar 2003 om tot een intercultureel personeelsbeleid te komen en daadwerkelijk tot een andere samenstelling van het personeel te komen. Aandachtspunten zijn ook het voorkomen van uitstroom van allochtone medewerkers en het verbeteren van doorstroom. Men richt zich op het overbrengen van kennis over intercultureel management bij de afdelingshoofden, portefeuillehouders en sectorhoofden en opzichters.
16. Sectorplan 2003 Personeel, Organisatie en Informatisering (17 dec 2002)
inhoud: op p. 9 staat een tabel met aantallen allochtonen per salarisschaal, ze zitten vooral in 8 t/m 10 en vier hoger dan schaal 11.
Op p. 11 wordt opgemerkt dat 17% van de werknemers allochtoon is, dat is 3% hoger dan het regionale streefcijfer van de provincie Noord Holland. Het doel is dan ook: een evenwichtige leeftijdsopbouw bevorderen. Bij doorstroom uitstroom staat niks over migranten. Hier wordt wel een erg strikte toepassing van de Wet Samen gehanteerd.
17. Werkmonitor 2001, ontwikkeling werkenden en niet- werkenden in Oost Watergraafsmeer en Zeeburg, door André van Vught, Jan Dürker en Edwin Konings, februari 2002
inhoud: cijfers (1) basisgegevens bevolking (2) ontwikkeling werkgelegenheid (3 en 4) werkloosheid per leeftijdsgroep, herkomst, duur, opleidingsniveau, bemiddelingsfase (5) stand van zaken stedelijke projecten, (5.1) jongerenloket, (5.2) inzet oost, (5.3) megabanenmarkt (5.4) 'nieuwe kansen door sociale activering ; (6) ontwikkeling uitkeringen (7) werkgelegenheidsprojecten.
Conclusie o.a. de meeste jonge werklozen behoren tot de etnische groepen. Ruimtelijk zit de probleemaccumulatie nog steeds in de Transvaalbuurt.
De werkgelegenheidsprojecten richten zich op: veiligheidsmedewerkers, parkwachten, buurtconciërges, onderwijs, zorgassistenten. SWO neemt het grootste aantal additionele banen voor zijn rekening (200), zie pagina 28.

Politieke Participatie

18. Samenstelling Stadsdeelraad, met alle namen, foto's, partij, voorkeurstemmen
19. Tussentijdse Evaluatie van het project Politieke Participatie Migranten in Stadsdeel Oost/W (2000-2002)
 inhoud: (1) verslag van de cursus voor aspirant raadsleden die met MIPP is georganiseerd, eerste cursus in 2001 is iets meer dan 40 gestart, 20 kandidaat raadsleden uit Oost ronden de cursus af, wegens het succes is er een tweede cursus in 2002 voor 45 aspirant raadsleden dit keer uit alle stadsdelen. Conclusie: de partijen zijn enthousiast over de nieuwe contacten met potentiële kandidaten, inzet organisaties was onmisbaar, de inzet van de kandidaten was enorm, maar op het proces van het samenstellen van de lijst van verkiesbare personen heeft men geen invloed.
 (2) opkomstbevordering, negen discussiebijeenkomsten bij de organisaties (nieuw is de EBG!) waar per onderwerp wordt gediscussieerd met vertegenwoordigers van politieke partijen, verslag aanwezig (3) op cultuurverandering gericht scholing van politici en politieke partijen

Welzijn

20. Voorlichting Ouderenvoorzieningen aan oudere Migranten (okt 2002) door Jan Hangelbroek (MDSO)
 inhoud: een plan om audio-visueel, schriftelijk en mondeling materiaal te ontwikkelen om ouderen voor te lichten over de voorzieningen
21. Oudkomers Uitvoeringsnotitie, dec 2002, door Henk Betlem (Welzijn)
 inhoud: manier waarop de oudkomers gevonden en voor de cursussen geworven worden wordt behandeld, er wordt een beleidsmedewerker oudkomer aangesteld per 1 okt 2002, aspecten van het contract met de individuele oudkomer worden behandeld en aspecten van het contract met de centrale stad (financiering, eindverantwoordelijkheid).
22. Concept Sectorplan Welzijn, Onderwijs, Sport en Recreatie 2003 (ook voor onderwijs te gebruiken).
 inhoud: overzicht migrantenzaken (p.20 en 33), jeugdzaken (p.21), ouderenbeleid (p.21), oudkomers (p.20), onderwijs, OALT (p. 26). Plakkertjes aangebracht op interessante plekken.
 Onderwijs: op p. 25 staat een beschrijving van de herkomst van de kinderen op de verschillende basisscholen, citoscores van de scholen blijken relatief hoog in Amsterdam. Op p. 27 en verder staan de volgende projecten beschreven: verlengde schooldag, SprintII (vroegtijdig melden probleemgedrag), PROSA (opvoedingsondersteuning), Mentorenproject, Huiswerkbegeleiding, MRT, Muziekatelier, voorscholen, brede school, Criem (ouders betrekken bij de voorschool).
 Migranten: migrantenzaken (p.20 en 33) p.51 incidentele subsidie migrantenorganisaties, contactvaderproject (soort buurtvaders), drie beroepskrachten voor 1 jaar voor de migraantenorganisaties ter verbetering van hun werk, uitbreiding ruimte Al Maarif; Fetih krijgt eigen ruimte, na overlast op Krugerplein door jongeren is daar een jongerencentrum nodig.
23. In de tussentijdse evaluatie van het project politieke participatie zit een verslag van de discussie bij de EBG over ouderenbeleid en speciale voorzieningen voor migrantenouderen (p. 14-19)

Kunst

24. Oremius, B., Kunst en Cultuur, culturele diversiteit en communicatie, Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer juni 2001

Migrantenorganisaties en BOMO

25. In het sectorplan welzijn komt op p. 32 aan de orde hoe BOMO, Stuurgroep en vier werkgroepen functioneren. Op p. 20 komt aan de orde dat een accountantsonderzoek moet leiden tot het beter verantwoorden van de subsidiemiddelen aan migrantenorganisaties.
26. BOMO notulen 6 juni 2001 t/m 11 december 2002
27. BOMO-werkgroep notulen 19 februari 2002 t/m 9 maart 2003